

Esi- ja perusopetuksen sekä lukion opiskeluhoolto-suunnitelma

Äänekoski

Sisällys

Johdanto	3
Käsitteet	4
Opiskeluhuollon tarve ja palvelut	6
Opiskeluhuollon toimijoiden vastuualueet ja roolit	6
Koulutuksenjärjestäjän vastuualueet ja roolit	6
Hyvinvointialueen vastuut ja roolit	7
Yhteisöllinen opiskeluhoito	9
Yhteisöllisen opiskeluhuollon vuosikello Äänekoskella	9
Toimintaympäristön terveellisyys, turvallisuus ja hyvinvointi	13
Tapaturmien ehkäisy, äkillinen sairastuminen ja lääkehoito	14
Poissaolojen ehkäisy, seuranta ja puuttuminen	15
Poissaolot esiopetuksessa	15
Poissaolot perusopetuksessa ja lukiossa	15
Päihteiden käytön ehkäisy ja päihteiden käyttöön puuttuminen	17
Väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän ehkäisy ja siihen puuttuminen	20
Toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa	24
Esiopetus	24
Perusopetus ja lukio	25
Yksilökohtainen opiskeluhoito	27
Lääkehoitosuunnitelma	27
Yhteistyö lasten ja nuorten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	29
Lapsen ja nuoren oppimisen tukeminen	29
Yhteistyö lasten, nuorten ja huoltajien kanssa	29
Yhteistyö muiden terveys- ja sosiaalipalvelujen kanssa	30
Äänekosken varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lääkehoitosuunnitelma	33

Johdanto

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan toimia, jotka tukevat ja edistävät esiopetuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa lapsen, oppilaan ja opiskelijan sosiaalista hyvinvointia, hyvää oppimista sekä psyykkistä ja fyysistä terveyttä. Opiskeluhuoltotyötä ohjaa aina ajatus siitä, että lapsen ja nuoren etu on tärkein ja hänen kokonaisvaltainen hyvinvointinsa tulee olla keskiössä.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä tapa tukea hyvinvointia ja se toteutetaan ensisijaisesti ehkäisevänä ja koko yhteisöä tukevana. Tämän lisäksi lapsella ja nuorella on oikeus tarvittaessa saada maksutta yksilökohtaista opiskeluhuoltoa, joka koostuu monialaisen asiantuntijaryhmän tuesta ja opiskeluhuoltopalveluista, eli neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä psykologin ja kuraattorin tuesta.

Opiskeluhuollon toiminnassa on tärkeää kaikkien osapuolten, kuten lasten ja nuorten, huoltajien, opetustoimen ja varhaiskasvatushenkilöstön ja opiskeluhuoltopalveluiden työntekijöiden, aktiivinen osallistuminen ja osallisuus. Yhteistyö eri tahojen välillä on keskeistä, jotta opiskeluhuolto voi toimia parhaalla mahdollisella tavalla.

Lapsilla, oppilailla ja opiskelijoilla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, joka kattaa kaikki turvallisuuden osa-alueet: fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja pedagogisen turvallisuuden. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhuolto, jota opetukseen tai koulutukseen osallistuminen edellyttää.

1. Opiskeluhuoltosuunnitelman keskeisenä tehtävänä on varmistaa Äänekoskella laadukkaiden ja yhtenäisten toimintatapojen ja – mallien toteutuminen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden toteutumiseksi. Suunnitelma on linjaava asiakirja ja kuvaus siitä, kuinka esiopetuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa toteutetaan yhteisöllistä opiskeluhuoltotyötä, järjestetään yksilökohtaista tukea sekä tehdään yhteistyötä lasten, oppilaiden, opiskelijoiden, heidän huoltajiensa ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhuoltosuunnitelmassa linjataan lisäksi toimintatavat kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan sekä kriisitilanteiden varalle.

Opiskeluhuoltosuunnitelman laatiminen pohjautuu oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen, hyvinvointialueen asiantuntijoiden sekä toisen asteen oppilaitoksen edustajien kanssa. Suunnitelman tekemisessä on kuultu myös Äänekosken lasten ja nuorten huoltajia koskien opiskeluhuollon palveluiden toteuttamista Äänekoskella.

Suunnitelma liitetään Äänekosken lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Käsitteet

Lapset puheeksi menetelmä

Lapset puheeksi® (LP) on näyttöön perustuva menetelmä, jolla pyritään tukemaan lapsen tai nuoren hyvinvointia ja kehitystä. Lapset puheeksi -menetelmän tavoitteena on tukea lapsia, nuoria ja perheitä heidän jokapäiväisessä elämässään kotona, päiväkodissa, neuvolassa, koulussa ja vapaa-ajan ympäristöissä. Menetelmä edistää yhteistä ymmärrystä vanhempien, muiden lapselle tärkeiden aikuisten ja lapsen välillä.

Ryhmäkohtaiset tukimuodot esiopetuksessa

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja on resursoitava ja annettava suunnitelmallisesti oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisänä. Esiopetuksessa ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat

- yleinen tukiopeus
- opetuskielen tukiopeus
- erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä.

Lapsikohtainen tuki esiopetuksessa

Lapsikohtaisia tukitoimia annetaan yksilölliseen tarpeeseen perustuen ja säännöllisesti. Lapsi voi saada useampia lapsikohtaisia tukitoimia tuen tarpeidensa mukaisesti. Lapsikohtaisten tukitoimien yhteydessä lapsella on myös oikeus saada ryhmäkohtaisia tukimuotoja. Lapsikohtaisia tukitoimia ovat

- säännöllinen erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- kokoaikainen erityisopettajan antama opetus pienryhmässä
- lapsikohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet.

Lukion yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä

Lukion yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä (oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä) kokoontuu kerran periodissa. Ryhmän jäseniä ovat rehtori, apulaisrehtori, kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, erityisopettaja, opinto-ohjaajat ja kutsuttuna opiskelijoiden ja hoitajien edustajat. Myös opettajia ja muita asiantuntijoita voidaan kutsua mukaan. Oppilaitoskohtaisen ryhmän työskentely kirjataan kokousmuistioon.

Opiskeluhoollon ohjausryhmä

Opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista opetuksen järjestäjän tasolla. Ohjausryhmä linjaa yhteiset tavoitteet opiskeluhoollon toiminnalle ja tukee niiden saavuttamista ja yhtenäisiä toimintatapoja. Lisäksi ohjausryhmä suunnittelee, kehittää ja arvioi kunnan opiskeluhoollon sekä ohjaa koulukohtaisten opiskeluhoitoryhmien toimintaa.

Opiskeluhoolltopalvelut

Opiskeluhoitopalveluilla edistetään esiopetuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia, oppimista sekä osallisuutta ja ehkäistään ongelmien syntymistä. Lisäksi opiskeluhoitolla edistetään koko yhteisön ja ympäristön hyvinvointia ja hoitajien kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilaskohtainen tuki

Jos ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan oppilaan oppimista tai koulunkäyntiä ja hän tarvitsee säännöllisiä tukitoimia, on oppilaalla oikeus saada viipymättä oppilaskohtaisia tukitoimia.

Oppilaskohtaiset tukitoimet ovat:

- Erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- Erityisopettajan ja erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä
- Erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa
- Oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet.

Ryhmäkohtaiset tukimuodot

Ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat osa koulun perustoimintaa ja ensisijainen tuen muoto, joka koskee kaikkia oppilaita. Kyseisiä tukimuotoja tarjotaan suunnitelmallisesti koko lukuvuoden ajan opetusryhmän tarpeisiin osana oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä. Tukimuotoja suunniteltaessa ja toteuttaessa voidaan hyödyntää esimerkiksi erityisopettajan konsultaatiota.

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttaminen perustuu yhteisopettajuudelle ja edellyttää suunnittelua, toteutusta ja samanaikaisopetusta. Ryhmäkohtainen tuki toteutetaan joko yleisopetuksen opetusryhmissä muun opetuksen yhteydessä tai joustavasti muodostetuissa pienemmissä ryhmissä.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja annetaan lukujärjestyksen mukaisten oppituntien aikana tai oppituntien ulkopuolella ottaen huomioon oppilaiden koulupäivien pituuden enimmäismäärät. Kyseiset tukimuodot eivät edellytä hallintopäätöstä tai oppilaskohtaisen suunnitelman tekemistä.

Yhteisöllinen opiskeluhoito

Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttavat kaikki esiopetuksen, koulun ja oppilaitoksen toimijat, ja näin ollen se on ensisijaista ja luonteeltaan ehkäisevää.

Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtainen opiskeluhoito on yksittäisille lapselle, oppilaalle tai opiskelijalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoitokuraattori- ja psykologipalveluja sekä monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa. Myös yksilökohtainen opiskeluhoito voi olla ehkäisevää tai tarjota varhaista tukea.

Monialainen asiantuntijaryhmä, joka kutsutaan koolle tapauskohtaisesti lapsen, oppilaan tai opiskelijan asioissa tarkoituksena esimerkiksi selvittää ja arvioida tuen tarvetta tai kartoittaa opiskeluhuollon tai muiden toimijoiden palveluita.

Opiskeluhuollon tarve ja palvelut

Opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien henkilöstömitoitus on lakisääteinen. Oppilas- ja opiskeluhoitolain (1287/2013, muutettu lailla 1146/2021) mukaan yhtä kuraattoria kohti voi olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohti enintään 780 opiskelijaa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen suositus vuodelta 2023 koskien neuvolan terveydenhoitajan lapsimäärää on yhteensä 320 lasta. Esiopetusikäisten lasten terveydenhuolto kuuluu neuvolapalveluille.

Koskien kouluterveydenhuollon henkilöstömitoituksia Terveiden ja hyvinvoinnin laitos suosittelee vuonna 2023, että terveydenhoitajalla olisi enintään 460 oppilasta ja lääkäriellä 2100 oppilasta per kokopäiväinen työntekijä.

Opiskeluhuollon toimijoiden vastuualueet ja roolit

Koulutuksenjärjestäjän vastuualueet ja roolit

Äänekoskella **opiskeluhuollon ohjausryhmää** johtaa opetus- ja kasvatusjohtaja. Ryhmään kuuluu Äänekosken kaupungin edustajina hänen lisäkseen varhaiskasvatusjohtaja, varhaiskasvatuksen pedagoginen asiantuntija, perhekeskus- ja nuorisopalvelupäällikkö, hyvinvointikoordinaattori ja opetuksen ja kasvatuksen palvelukoordinaattori sekä perusopetuksen rehtoreita. Lisäksi ryhmässä on opiskeluhuollon palveluiden edustajia, muiden sosiaali- ja terveysalan sidosryhmien edustajia ja Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän edustaja. Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Opiskeluhuollon ohjausryhmä kokoontuu pääsääntöisesti kerran kuussa. Ryhmän toimintaa ohjaa yhdessä laadittu vuosikello.

Päiväkodin johtaja ja koulun tai oppilaitoksen rehtori vastaa opiskeluhuollon koordinoinnista ja organisoinnista, kehittää omassa toimintayksikössään toimintakulttuuria, seurantajärjestelmää ja vahvistaa lasten, nuorten ja huoltajien yhteistyötä.

Varhaiskasvatuksen opettaja, perusopetuksen tai lukion opettaja sekä luokan- ja ryhmänohjaaja vastaa opiskeluhuollon toteuttamisesta, havainnoinnista, suunnittelusta, puuttumisesta (esim. seuraamalla poissaoloja), dokumentoinnista sekä toimeenpanemisesta. Hän myös tekee yhteistyötä tarvittaessa esimerkiksi lastensuojelun, perheneuvolan ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja tai perusopetuksen ja lukion erityisopettaja kartoittaa lapsen, oppilaan tai opiskelijan mahdollisia oppimisvaikeuksia sekä syitä näiden taustalla, arvioi lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä ja toteuttaa ja arvioi säännöllisesti pedagogista tukea yhteistyössä muun henkilökunnan kanssa.

Perusopetuksen oppilaanohjaajan ja lukion opinto-ohjaajan rooli osana opiskeluhuoltoa on tukea oppilaan tai opiskelijan kasvua ja kehitystä niin, että oppilas tai opiskelija pystyy

edistämään opiskeluvalmiuksiaan ja kehittämään tulevaisuuden kannalta tarpeellisia taitoja. Oppilaanohjaajan ja opinto-ohjaajan vastuulla on koulussa luokkamuotoinen ohjaus, pienryhmäohjaus sekä erityisesti ohjaustyö koskien oppilaan tai opiskelijan opinto-, koulutus- ja urasuunnitelmia.

Hyvinvointialueen vastuut ja roolit

Hyvinvointialueen vastuulla on psykologi- ja kuraattoripalvelujen sekä kouluterveydenhuollon järjestäminen. Opiskeluhuollon kuraattorin ja psykologin sekä terveydenhoitajien tehtäviin kuuluu sekä esiopetuksessa että kouluissa yhteisöllistä ja yksilöllistä työtä sekä yhteistyötä oppilaan perheen ja verkostojen kanssa. Kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja osallistuvat ennaltaehkäisevän yhteisöllisen opiskeluhoitotyön suunnitteluun ja toteutukseen yhteistyössä opetuksen järjestäjän toimijoiden kanssa (esim. teematunnit ja –päivät, luokkatyöskentely, ryhmätykset, kyselyt/kartoitukset, opiskeluhoitoryhmätyö, kriisiryhmätoiminta, sidosryhmäyhteistyö, vanhempainiltoihin osallistuminen).

Neuvolapalvelut ovat osa opiskeluhoollon palveluita. Neuvolan terveydenhoitajan tehtävänä on säännöllisten terveystarkastusten toteuttaminen, terveysneuvonnan antaminen sekä koko perheen tukeminen, ohjaaminen ja neuvominen koskien lapsen kasvua ja hyvinvointia. Neuvolalääkärin työtä on näiden lisäksi muun muassa sairauksien diagnosointi sekä hoitoon ohjaaminen. Lisäksi neuvolapalveluissa hoidetaan esiopetusikäisten lasten seulonnat ja rokotukset. Lapsen kuusivuotistarkastus on lapsen viimeinen neuvolatarkastus. Tällöin sovitaan terveystietojen siirtämisestä kouluterveydenhuoltoon. Yhteinen tavoite on, että siirtymävaihe on lapsen ja perheen kannalta mahdollisimman joustava ja tukee perhettä.

Kouluterveydenhoitaja on kouluyhteisön terveyden edistämisen ja hoitotyön asiantuntija, joka vastaa ennaltaehkäisevän terveydenhoidon toteutumisesta koulussa. Kouluterveydenhoitaja vastaa oppilaiden terveystarkastuksista ja yksilöllisen tarpeen mukaisista lisäkäynneistä. Tukikäynteinä kouluterveydenhuollossa voidaan toteuttaa esimerkiksi neuropsykiatriisiin sekä masennus ja ahdistusoireisiin liittyviä käyntejä hyvinvointialueen hoito- ja palvelupolkujen mukaisesti. Terveydenhoitajatyön tavoitteena on oppilaiden ja perheiden tuen tarpeisiin vastaaminen varhaisessa vaiheessa ja mahdollisiin huoliin puuttuminen ennen kuin ne muuttuvat ongelmiksi.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkäri toimii lääketieteellisenä asiantuntijana koulussa ja oppilaitoksessa. Lääkärin tehtävät voivat liittyä koulu- ja oppilaitosyhteisöön ja ympäristöön, yksittäiseen oppilaaseen tai opiskelijaan ja tämän perheeseen sekä monialaiseen yhteistyöhön. Koulu- ja opiskeluhoollon lääkärin tehtäviin kuuluvat esimerkiksi laajojen terveystarkastusten ja lääkärintarkastusten toteuttaminen yhdessä terveydenhoitajan kanssa, terveysneuvonta, tuen tarpeen arvioiminen, lisätutkimuksiin ja hoitoon ohjaaminen tarvittaessa sekä koulunkäyntiin ja opiskeluun liittyvien lääkärinlausuntojen laatiminen ja konsultointi.

Opiskeluhoollon kuraattori toimii hyvinvoinnin sekä myönteisen kasvun ja kehityksen edistämisen tukena sosiaalialan asiantuntijana. Kuraattori vahvistaa arjen taitoja ja sosiaalista toimintakykyä koulunkäyntiin, ihmissuhteisiin sekä erilaisiin elämäntilanteisiin liittyen. Kuraattori tarjoaa oppilaille tuki- ja ohjauskeskusteluja ja toimii yhteistyössä oppilaiden perheiden, koulun henkilöstön sekä tarvittaessa eri viranomaisten kanssa palveluiden yhteensovittamiseksi.

Opiskeluhoollon psykologin tehtävänä on edistää koulunkäyntiä, esiopetukseen osallistumista, oppimista ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Psykologityöhön sisältyy

arviointia, ohjausta ja neuvontaa, jonka tavoitteena on lisätä vanhempien, oppilaan/opiskelijan ja opettajien ymmärrystä, tietoa ja kokonaiskäsitystä tilanteesta ja auttaa heitä suunnittelemaan tukitoimia. Psykologi voi tehdä oppimiseen, kehitykseen tai neuropsykiatriin haasteisiin liittyviä kartoituksia sekä antaa matalan kynnyksen tukea lieviin mielenterveyden haasteisiin. Psykologi arvioi psykologisen tutkimuksen tai työskentelyn tarpeen sekä vastaa keskusteluavun antamisesta, ohjaamisesta ja neuvonnasta sekä yhteistyöstä huoltajien, esiopetuksen ja koulun työntekijöiden, perheneuvolan, lastensuojelun ja terveydenhuollon kanssa.

Jos koululla ei ole nimettyä psykologia, opiskeluhoollon keskitetty psykologipalvelu tekee tutkimustarpeen arvion. Palvelulla on konsultaatiopuhelin ammattilaisia varten, jonne kuraattorit, terveydenhoitajat ja erityisopettajat voivat ottaa yhteyttä.

Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on toimintakulttuuri, joka edistää lasten, oppilaiden sekä opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä ympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Kaikki esiopetuksen, koulun ja oppilaitoksen toimijat ovat vastuussa yhteisöllisestä opiskeluhooltotyöstä. Jokainen lapsen, oppilaan tai opiskelijan kanssa työskentelevä sekä opiskeluhooltopalvelujen ammattilainen on velvollinen edistämään tehtävässään lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden lisäksi koko esiopetus-, koulu- ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia ja huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä.

Yhteisöllisen työn merkittävä palanen on lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä heidän huoltajiensa osallisuuden vahvistaminen. Yhteisöllinen toimintakulttuuri tukee esiopetukseen, kouluun tai oppilaitokseen kiinnittymistä, ryhmään kuulumista ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittamista.

Esiopetuksen, koulun tai oppilaitoksen työntekijällä on oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16§:n mukaisesti velvollisuus ottaa viipymättä yhteyttä opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisiin, kun hänellä on huoli lapsesta, oppilaasta tai opiskelijasta koskien tämän terveyttä, hyvinvointia tai muuta havaittua ongelmaa. Lähtökohtaisesti yhteydenotto tehdään yhteistyössä oppilaan tai opiskelijan sekä hänen huoltajansa kanssa.

Yhteisöllistä opiskeluhoiltoa toteutetaan koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhooltosuunnitelman mukaisesti ja työn suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa yksiköittäin tai kouluittain nimetty opiskeluhooltoryhmä. Kyseisessä ryhmässä keskustellaan siitä, kuinka erilaisia ilmiöitä ennaltaehkäistään ja mitä yhteisiä toimintatapoja sovitaan niihin puuttumiseksi.

Yhteisöllisen opiskeluhoillon vuosikello Äänekoskella

elokuu	Ryhmäyttämiset 6.-7. luokkalaisten tiedonsiirron täydentäminen Harrastamisen Suomen mallin käynnistyminen kartoittamalla tarpeet ja ryhmät Tiedonsiirto perusopetuksesta toiselle asteelle
syys-lokakuu	Esiopetuksen opiskeluhoillon tapaamisen teemoina ilmapiiri ja osallisuus

	MOVE- mittaukset perusopetuksessa Esi- ja perusopetuksen vanhempainillat Yksilölliset MAR-työryhmät TEAvisari-kysely (parittomina vuosina) Yhtenäiskoulujen yhtenäisverkostojen kokoontuminen Lukion ylioppilaskokeet syyskuussa Poissaolojen tarkastaminen yksiköittäin
marraskuu	Esiopetuksen opiskeluhuollon tapaamisen teemoina kaveritaidot (sosiogrammit), epäasiallinen kohtelu ja kiusaaminen Yhteisöllisen luokka- ja ryhmätyöskentelyn tarkasteleminen ja suunnitteleminen Esiopetuksen, opiskeluhuollon ja lastenneuvolan yhteistyöverkosto LANUPE-foorumi
joulukuu	Poissaolojen tarkastaminen yksiköittäin
tammikuu	Vanhempaintapaamiset – arviointikeskustelut Esiopetukseen ilmoittautuminen Tiedonsiirto tulevista esiopetuksen lapsista Koulujakoasiat opiskeluhuollon palveluissa Monialaiset yhteistyöpalaverit tuen piirissä olevien esiopetusikäisten lasten onnistuneiden koulupolkujen suunnittelemiseksi
helmikuu	Esiopetuksen opiskeluhuollon tapaamisen teemoina tunnetaidot, itsetuntemus, tavoitteen asettelu

	Mitä kuuluu –kyselyn toteuttaminen perusopetuksessa Tiedonsiirtoa esiopetuksesta kouluun
maaliskuu	Koulujen lukujärjestyksen suunnittelua Verkostovanhempainilta (SYK) Lukion ylioppilaskokeet Yhtenäiskoulujen yhtenäisverkostojen kokoontuminen Esiopetusryhmien muodostaminen
huhtikuu	Esiopetuksen opiskeluhuollon tapaamisen teemoina arviointi ja koulutustarpeet Kouluterveyskyselyn teettäminen perusopetuksessa Esiopetuspaikkojen vahvistaminen Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt Tiedonsiirtoa esiopetuksesta kouluun Tiedonsiirto alakoulusta yläkouluun Seuraavan lukuvuoden ylioppilaskokeiden erityisjärjestelyiden hakeminen lukiokoulutuksessa Esiopetuksen, opiskeluhuollon ja lastenneuvolan yhteistyöverkosto
toukokuu	6. luokan vanhempainilta Yhtenäiskoulujen yhtenäisverkostojen kokoontuminen Tarvittaessa monialaiset kouluunlähtöpalaverit Tulevien esikoululaisten kouluun tutustumiset

	Tiedonsiirtoa esiopetuksesta kouluun Poissaolojen tarkastaminen yksiköittäin
kesäkuu	Tulevien esikoululaisten kouluun tutustumiset Laajat terveydenhuollon tarkastukset Toimintavuoden suunnittelu ja kalenterointi Kuljetusten suunnittelu
heinäkuu	Loma
Läpi luku/toimintavuoden toteutuvia	Yhteistyö pedagogisten asiakirjojen laatimisessa MAPA-koulutukset Lapset puheeksi –koulutukset Hyvää kasvua -opsin toteuttaminen Perhekeskuksen ryhmätoiminnan markkinointi Koulu Saapas- yhteistyö, seurakunnan nuorisotyöntekijät jalkautuvat yhtenäiskouluille kuukausittain

Äänekosken lukion yhteisöllisellä ja osallistavalla toimintakulttuurilla luodaan toimiva ja turvallinen opiskeluympäristö. Ilmapiiri on kannustava ja positiivinen, vuorovaikutussuhteet opiskelijoiden ja henkilöstön kesken ovat hyvät.

Opiskelijakunnan hallitus ja tutorit ovat uusien opiskelijoiden apuna heti lukion alussa. He ovat auttamassa ryhmäytymisessä ja käytännön arjen pulmissa. Hallitus ja tutorit järjestävät lukuvuoden aikana hyvinvointiin ja yhteisölliseen toimintaan liittyviä tapahtumia. Lukiossa toimii myös erillinen hyvinvointitiimi, joka kehittää yhteistyössä opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa yhteistä hyvinvointia eri tavoin lisäävää toimintaa ja koulutusta.

Oppimisen tuen käytänteistä ja yleisemminkin Äänekosken lukion oppimisen tuen käytänteistä on laadittu oma *Oppimisen tuen opas*.

Toimintaympäristön terveellisyys, turvallisuus ja hyvinvointi

Esiopetuksen terveellisyys, turvallisuus ja hyvinvoinnin tarkastukset tehdään n. yhden - kolmen vuoden välein, tarvittaessa tiheämmin. Perusopetuksessa kyseiset tarkastukset tehdään lain edellyttämällä tavalla vähintään kolmen vuoden välein. Tarkastuksiin osallistuvat päiväkodin johtaja/perusopetuksen rehtori, kiinteistön omistajan edustaja, kiinteistöhoitaja, puhtauspalvelujen edustaja ja tarvittaessa päiväkodin/perusopetuksen henkilöstön edustaja, kouluterveydenhoidon edustus, ruokapalvelun edustaja (ellei keittiölle tehdä erillistä tarkastusta), työsuojelun edustaja ja/tai työterveyshuollon edustaja ja perusopetuksessa tarvittaessa oppilaskunnan puheenjohtaja.

Ennen tarkastusta päiväkodin johtaja tai perusopetuksessa koulun oppilashuoltoryhmä täyttävät esitietolomakkeen, puhtauspalvelut toimittavat siivoussuunnitelman ja kiinteistöpuolelta kysytään myös tarvittavia tietoja. Ympäristöterveyden tarkastaja tekee yhteenvedon tarkastuksesta ja mahdollisesti tarvittavista toimenpiteistä ja toimittaa sen kaikille osapuolille.

Turvallisuuden edistämiseksi oleellisia ovat myös toimipaikkojen pelastussuunnitelmat, joihin sisältyvät poistumis- ja sisälle suojautumisharjoitukset.

Esiopetuksessa kasvatusyhteisön psykososiaalista hyvinvointia arvioidaan ja tuetaan mm. syksyn toisessa opiskeluhuollon toimipaikkakohtaisessa ohjausryhmässä lasten haastattelun ja sosiogrammin avulla. Hyvää kasvua varhaiskasvatukseen - opetussuunnitelma on valmistumassa ja sen sisältöjä toteutetaan laajalti esiopetuksessa.

Perusopetuksen puolella kasvatusyhteisön psykososiaalista hyvinvointia seurataan vuosittaisella työhyvinvointikyselyllä, oppilaiden osalta valtakunnallisella kouluterveyskyselyllä ja koulun omalla mitä kuuluu kyselyllä. Lisäksi koulujen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön tilasta saadaan tietoa säännöllisesti toteutettavan valtakunnallisen TEA-tiedonkeruun tulosten (TEAvisari) sekä riskien ja vaarojen arvioinnin avulla. Näiden kyselyiden perusteella oppilashuollon kanssa yhteistyössä arvioidaan ja toteutetaan tarvittavia muutoksia.

Äänekoskella koulut toteuttavat Hyvää kasvua - opetussuunnitelmaa, jolla pyritään edistämään koulun hyvinvointia.

Tapaturmien ehkäisy, äkillinen sairastuminen ja lääkehoito

Tapaturmaksi määritellään lapselle tai oppilaalle esiopetuksessa tai koulussa tai matkalla sattunut äkillinen, ulkoisen ruumiinvamman aiheuttanut odottamaton tapahtuma.

Tapaturmina korvataan myös vammat, jotka ovat syntyneet opintokäynnillä, opintoretkillä, leirikoulussa, kerhossa tai välittömällä matkalla niihin, jos ne sisältyvät esiopetuksen tai koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Äänekoskella lapset, oppilaat ja opiskelijat on vakuutettu ryhmätapaturmavakuutuksella Pohjolassa ja yläkoulun käytännön oppiaineiden osalta vakuutusyhtiö IF:n kautta. Vakuutukset kattavat kaikki esiopetuksen ja koulun toiminnan aikana sattuneet tapaturmat ja niiden hoito on maksutonta.

Tapaturmasta tulee välittömästi ilmoittaa lapsen tai oppilaan huoltajille. Henkilöstö ja koulussa lisäksi terveydenhoitaja hoitavat lievät tapaturmat. Tarvittaessa lapsi tai oppilas ohjataan tai viedään terveyskeskukseen ja hammastapaturmissa otetaan yhteyttä suun terveydenhuollon yksikköön. Jatkohoitoyksikön on tärkeää tietää, että kyseessä on esiopetuksessa tai koulussa sattunut tapaturma. Hätätilanteessa soimitaan 112. Esi- ja perusopetuksen henkilöstölle järjestetään säännöllisesti ensiapukoulutuksia.

Jos lapsi tai oppilas sairastuu äkillisesti esiopetus- tai koulupäivän aikana, henkilökunta ottaa yhteyttä huoltajiin, jotka huolehtivat lapsen tai oppilaan kuljetuksesta kotiin ja tarvittaessa jatkohoitoon.

Lasten tai oppilaiden lyhyt- tai pitkäaikaissairauksia hoidetaan omalla terveysasemalla tai muussa hoitoyksikössä. Jatkuva, lyhytkestoista tai tilapäistä lääkehoitoa esi- ja perusopetuspäivän aikana toteutetaan vain sovituksi yksiköiden aikuisten toimesta.

Mahdollisesta lääkehoidon käytännön toteuttamisesta laaditaan yksilöllinen lääkehoitosopimus tai -suunnitelma yhdessä huoltajien ja lapsen tai oppilaan lähiaikuisten kanssa, tarvittaessa yhteistyössä terveydenhuollon kanssa.

Poissaolojen ehkäisy, seuranta ja puuttuminen

Poissaolot esiopetuksessa

Esikoululaisen ollessa poissa esiopetuksesta sairauden tai muun äkillisen syyn vuoksi huoltaja on velvollinen ilmoittamaan asiasta lapsen esikaryhmään mahdollisimman pian. Ilmoitus tulee tehdä ensisijaisesti puhelimella (soittamalla tai viestillä).

Etukäteen tiedossa olevista poissaoloista (esim. lomamatkat) tulee olla hyvissä ajoin yhteydessä esikouluun. Luvan enintään seitsemän esiopetuspäivän mittaiseen poissaoloon myöntää lapsen oman esikaryhmän varhaiskasvatuksen opettaja. Yli seitsemän esiopetuspäivää kestävät poissaolot myöntää esiopetuksen johtaja. Lupaa poissaoloon voi anoa vapaamuotoisella sähköpostiviestillä. Kerro viestissä ainakin poissaoloaika ja poissaolon syy.

Esiopetuksesta ei anneta korvaavia tehtäviä poissaolojen ajaksi. Esikoulumme seuraa poissaoloja tarkasti. Tavoitteena on taata esikoululaisen oppimisen sujuva eteneminen. Mikäli ryhmän aikuisilla herää huoli lapsen poissaoloista ja niiden nähdään vaikuttavan lapsen oppimiseen ja hyvinvointiin, on syytä kartoittaa tilannetta perheessä. Tällöin asiasta keskustellaan huoltajien kanssa. Mikäli nähdään tarpeelliseksi, voidaan kutsua koolle monialainen opiskeluhoitopalaveri, jossa mukana voi olla huoltajien lisäksi ryhmän opettaja, erityisopettaja, kuraattori tai muu lapsen tukeen liittyvä taho. Tilanteen pitkittyessä on myös syytä harkita lastensuojeluilmoituksen tekoa, mikäli katsotaan etteivät aiemmat toimet ole auttaneet.

Poissaolot perusopetuksessa ja lukiossa

Opetuksen järjestäjän yhtenä tehtävänä on ennaltaehkäistä perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja. Lisäksi opetuksenjärjestäjän tulee seurata koulupoissaoloja ja puuttua näihin suunnitelmallisesti. Oppivelvollisuuslain mukaan huoltajan velvollisuus on varmistaa, että hänen huollettavansa oppivelvollisuus tulee suoritettua.

Äänekosken kaupungin perusopetuksessa on käytössä yhtenäinen poissaoloihin puuttumisen toimintamalli, jonka taustalla on poissaolojen ennaltaehkäisy ja kouluissa tehtävä hyvinvointityö. Luokanopettajan tai luokanohjaajan tehtävänä on oppilaan poissaolojen säännöllinen seuranta. Koulupoissaolot voivat olla riski koulunkäyntiin sitoutumiselle ja kouluun kiinnittymiselle. Varhainen tuen tarjoaminen poissaoloihin on tärkeää.

Kun huoli poissaoloista herää (30 poissaolotuntia/tarkastelujakso), otetaan asia puheeksi yhdessä huoltajan kanssa. Luokanopettajan tai luokanohjaajan on mahdollisuus konsultoida tähän liittyen esimerkiksi erityisopettajaa tai opiskeluhoiton väkeä. Yhteydenoton jälkeen sovitaan tarvittaessa esimerkiksi opiskeluhoiton yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän koolle kutsumisesta oppilaan asioissa, koulun pedagogisista tukitoimista sekä opiskeluhoiton roolista.

Äänekosken kaupungin perusopetuksessa poissaoloihin puuttumisen lähtökohtana on ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen. Painopiste on tunne-, turva- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamisessa sekä kouluun kiinnittymisen ja läsnäolon tukemisessa.

Tavoitteena on luoda turvallinen ja viihtyisä kasvu- ja oppimisympäristö, joka tukee koulunkäyntiä, oppimista ja hyvinvointia. Näitä asioita tukee myös Äänekosken kaupungin HYVÄÄ KASVUA -hyvinvointiopetuksen opetussuunnitelma.

Yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön avulla suunnitellaan ja toteutetaan ennaltaehkäisevää työtä sekä rakennetaan osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavaa toimintakulttuuria kouluissa. Yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä tarkastellaan poissaoloja neljä kertaa lukuvuoden aikana.

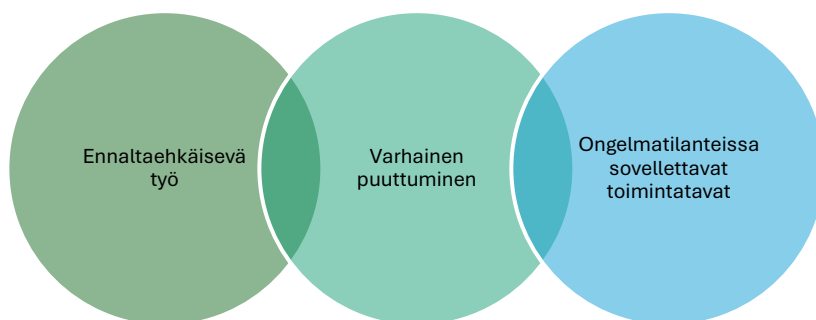
Koulupoissaoloihin puuttumisessa keskeistä on vuorovaikutteinen yhteistyö oppilaan ja tämän huoltajan, luokanopettajan tai -ohjaajan, erityisopettajan, koulun muun henkilöstön, opiskeluhuoltopalveluiden henkilöstön sekä tarvittaessa koulun ulkopuolisten toimijoiden välillä. Poissaolojen taustalla olevat syyt tulee selvittää yhteistyössä opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisten kanssa. Tämä yhteistyö varmistaa, että oppilaalle ja hänen perheelleen löydetään oikeat tukitoimet.

Äänekosken lukiossa poissaoloja seuraa säännöllisesti ryhmänohjaaja ja aineenopettaja. Lukiossa on olemassa poissaoloihin puuttumisen malli. Jos opiskelijalle on kertynyt neljä poissaoloa, keskustele opintojakson opettaja opiskelijan kanssa tilanteesta. Viides poissaolo keskeyttää opintojakson. Opintojakson opettaja tiedottaa tästä opiskelijaa, huoltajaa, ryhmänohjaajaa, opinto-ohjaajaa ja rehtoria. Sairaustapauksissa opiskelijalla on mahdollisuus keskustella rehtorin kanssa edellytyksistä jatkaa opintojaksoa. Jos opiskelijan kurssit keskeytyvät jatkuvasti ja poissaoloja kertyy paljon, käynnistetään monialaisen yksilökohtaisen asiantuntijaryhmän työskentely (MAR) ja ohjataan hänet tarvittaessa eteenpäin muihin palveluihin.

Päihteiden käytön ehkäisy ja päihteiden käyttöön puuttuminen

Ehkäisevä päihdetyö tähtää päihteiden käytön aloittamisen viivästyttämiseen, riskien vähentämiseen ja päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemiseen yksilöllisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Se voidaan määritellä osaksi laaja-alaista ehkäisevän työn kokonaisuutta. Tupakkatuotteiden, alkoholin sekä muiden päihteiden käytön ja riippuvuuksien ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen on vain yksi ulottuvuus pitkäjänteisessä työssä, jossa rakennetaan turvallista ja terveellistä oppimisympäristöä.

Näin ajatellen esimerkiksi päihteiden käytön ehkäisy tai päihdekasvatus eivät ole muusta opetuksesta tai kasvatuksesta irralliseksi jääviä tempauksia, vaan moninaisesti osallisuutta ja hyvinvointia edistävää toimintaa, joka tukee laajasti yhteisöön kuulumisen kokemuksia. Koulujen arjessa tapahtuva ehkäisevä työ on konkreettisia toimia ja tekoja, joilla luodaan pohjaa oppilaitoksen yhteisöllisyydelle, varmistaen turvallisuuden kokemusten muodostumista ja yhteisen hyvän vahvistamista.

Ehkäisevä päihdetyö tukee lasten ja nuorten tervettä kasvua turvaten terveellistä ja turvallista oppimisympäristöä. Sen tavoitteena on vahvistaa suojaavia tekijöitä ja vähentää päihteiden, nikotiinituotteiden ja rahapelaamisen riskejä.

Siihen kuuluu esimerkiksi seuraavia asioita:

Päihdekasvatus pohjautuu koulujen opetussuunnitelmaan. Äänekosken kaupungin opetus- ja kasvatustoimessa on käytössä *Hyvää kasvua* -opetussuunnitelma, jonka tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kokonaisvaltaista tervettä kehitystä sekä taata heille mahdollisuus toteuttaa itsessään olevia vahvuuksia ja kykyjä. Paikallisesti opetussuunnitelma on työväline, joka varmistaa systemaattisuutta ja kattavuutta kasvatustyössä, jolla Äänekoskella kasvavia lapsia ja nuoria autetaan ja ohjataan omaksumaan ja kehittämään taitoja, joita he tarvitsevat elämässä, ihmissuhteissa ja yhteiskunnassa. Jokaisen lapsen ja nuoren potentiaali pyritään kutsumaan esiin mahdollisimman hyvin ja kannustavassa ilmapiirissä.

Kuva: Hyvinvointiopetuksen tavoitteet ja sisällöt.

Äänekoskella on yhtenäiskouluissa henkilökunnalle laadittu tiiviit toimintaohjeet tilanteeseen, jossa epäillä oppilaan päihtymystä. Ohje sisältää muun muassa oppilaan valvonnan, yhteydenoton huoltajaan mukaan lukien kehoitus terveyskeskuksen seulontaan

hakeutumisesta, yhteydenoton terveydenhoitajaan sekä menetelmäohjeet siinä tapauksessa, ettei huoltajaa tavoiteta. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus.

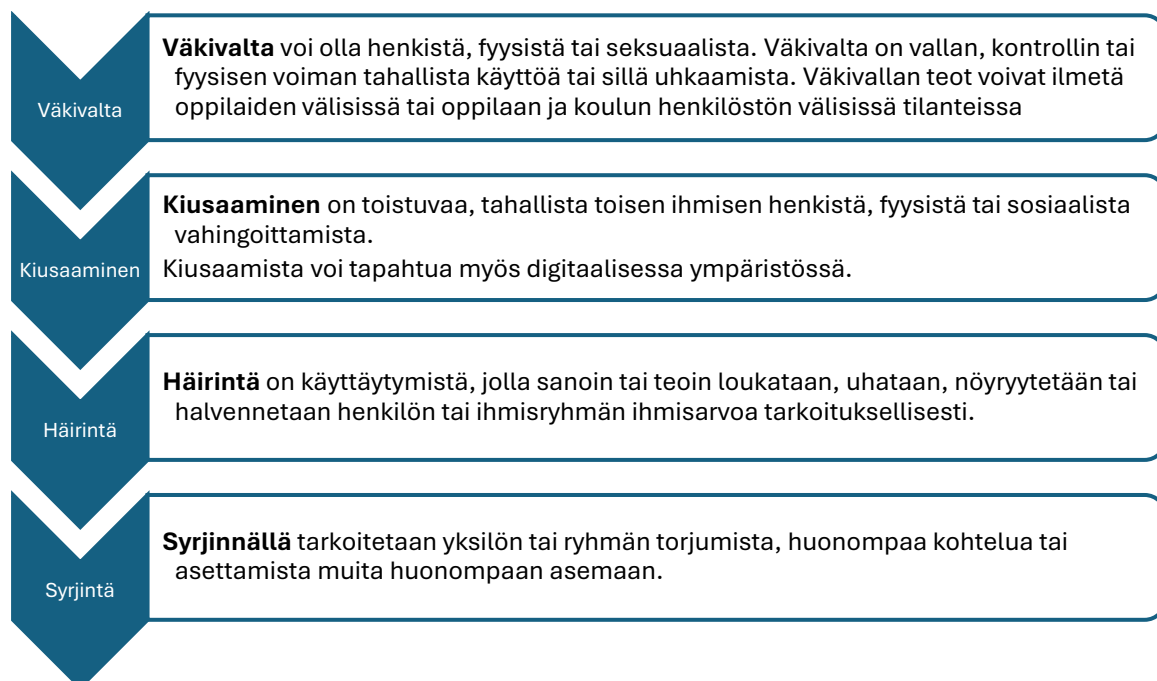
Väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän ehkäisy ja siihen puuttuminen

Oppimis- ja kasvuyhteisöissä vallitseva turvallisuuden kokemus on edellytys kasvuille, oppimiselle ja osallisuudelle. Opetukseen osallistuvalla lapsella (oppilaalla) on oikeus turvalliseen kasvu- ja oppimisympäristöön, johon kuuluvat fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus (PoL 29 §).

Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen ovat ensisijaisen tärkeässä roolissa rakennettaessa turvallista ja hyvinvoivaa oppimisympäristöä. Turvallisessa ympäristössä lapsi / oppilas voi keskittyä opiskeluun ilman pelkoa kiusaamista, häirinnästä, syrjinnästä ja väkivallasta. Jokainen voi kokea itsensä hyväksytyksi sellaisena kuin on, ja kokee, että turvallista tuoda omat näkemyksensä ja mielipiteensä esille.

Kiusaaminen, häirintä ja syrjintä ovat kaikki väkivallan muotoja. Kaikki edellä mainitut väkivallan muodot voivat täyttää myös rikoksen tunnusmerkit.

Väkivaltaa ei Äänekosken kasvatus- ja opetuspalveluissa hyväksytä missään muodossa – se on yksiselitteisesti kielletty. Oppilas tai koulun henkilöstö ei saa kiusata tai syrjiä ketään, eikä vaarantaa muiden turvallisuutta tai terveyttä. Näihin viittaavien ilmiöiden ja konkreettisten tilanteiden varhainen käsittely yhdessä huoltajien kanssa edistää lasten ja nuorten kokeman kiusaamisen, häirinnän syrjinnän ja väkivallan päättymistä. (Äänekosken kaupungin kiusaamisen vastainen toiminta Äänekosken kouluissa.)

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Äänekosken kaupunki laatii suunnitelman koskemaan esi- ja perusopetusta. Sen toteutumista arvioidaan lukuvuosittain, ja se päivitetään tarvittaessa.

Äänekosken kaupungin esi- ja perusopetuksessa väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastainen toiminta on suunnitelmallista ja systemaattista. Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan koulu- ja yksikkökohtaiset tavoitteet, toimintatavat sekä arviointi.

Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan myös koulukohtaiset vastuuhenkilöt, jotka koordinoivat, ja ylläpitävät väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastaista toimintaa omassa yksikössään sekä ovat opettajien tukena tilanteiden selvittelyssä.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa käydään läpi henkilöstön, huoltajien ja lasten tai oppilaiden kanssa. Esiopetuksessa yksikkökohtaiset, voimassa olevat toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat velvoittavat henkilöstöä tarkkailemaan yhteisönsä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista. Äänekosken perusopetuksen osalta koulutuksen järjestäjätason tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa päivitetään ja yhdenmukaistetaan varhaiskasvatuksessa laaditun asiakirjan kanssa.

Koulu yhteisössä jokaisella on velvollisuus puuttua näkemäänsä tai tietoon tulleetseen kiusaamiseen, väkivaltaan tai muuhun epäasialliseen käytökseen. Jokaisen on käytäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei muiden oppilaiden, koulu yhteisön tai opiskelu ympäristön turvallisuutta tai terveyttä vaaranneta (PoL 35 §).

Koulun henkilöstö selvittää tilanteet ensisijaisesti koulun oman toimintamallin mukaisesti. Henkilöstö ilmoittaa tapahtuneesta huoltajille saman päivän aikana ja vahvistaa vuorovaikutteista yhteistyötä huoltajien kanssa, jotta väkivalta saadaan loppumaan. Jos koulun omat keinot ja opiskelu huoltopalveluiden ammattilaisten tuki eivät riitä, on henkilöstö yhteydessä koulun ulkopuolisiin toimijoihin, kuten poliisiin, lastensuojeluun tai sovittelutoimistoon. Teoista, jotka täyttävät rikoksen tunnusmerkit ja joista henkilöstöllä on ilmoitusvelvollisuus, tulee tehdä rikos- ja lastensuojeluilmoitus.

Koulussa tapahtuva väkivalta voi olla henkistä, fyysistä tai seksuaalista. Väkivallan teot voivat ilmetä oppilaiden välisissä tai oppilaan ja koulun henkilöstön välisissä tilanteissa. THL:n mukaan koulukiusaaminen on lasten ja nuorten kokeman väkivallan erityismuoto. Teko voi olla rikos, jos se täyttää jonkin rikoksen tunnusmerkit. Tällöin tekijä voi joutua rikos- ja vahingonkorvausvastuuseen teostaan. Rikosoikeudellinen vastuu alkaa Suomessa 15-vuotiaana. Yli 15-vuotias voidaan asettaa syytteeseen ja tuomita rikoksesta. Alle 15-vuotias on kuitenkin korvausvelvollinen aiheuttamastaan vahingosta. Keski-Suomessa on laadittu *Lainvastaiset teot koulussa –toimintamalli väkivaltaan ja muihin lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi*. (Lainvastaiset teot koulussa -toimintamalli. Keski-Suomi 1.8.2025.)

Koulun henkilöstö voi tehdä aloitteen sovittelusta lasten ja nuorten rikos- ja riita-asioissa ottamalla yhteyttä Keski-Suomen sovittelutoimistoon p. 050 361 5933 tai sovittelu@jyvaskyla.fi. Koulun on hyvä pyytää lupa yhteystietojen välittämiseen, minkä jälkeen sovittelun ohjaaja on yhteydessä huoltajiin.

Hyödyllistä lisätietoa löydät esimerkiksi:

- **Keski-Suomen sovittelutoimisto**

Sovittelu tarjoaa rikosten ja riitojen osapuolille mahdollisuuden kohdata toisensa ja käsitellä tapahtuman aiheuttamia haittoja. Sovittelu on vapaaehtoista, maksutonta, puolueetonta ja luottamuksellista.

- **Nuoret ja rikollisuus -nettisivusto. Sisäministeriö.**

Tietoa rikoksista lapsille ja nuorille. Apua ja ohjeita miten toimia, jos on kohdannut rikoksen.

- **Ankkuritoiminta**

Ankkuritoiminta puuttuu varhaisessa vaiheessa nuoren rikolliseen käyttäytymiseen. Toiminnalla estetään myös perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa ja ohjataan osapuolia tarvittaessa avun ja tuen piiriin.

Kasvatukselliset toimet, kuripitokeinot ja turvaamistoimet Äänekoskella

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (Pol 29 §). Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (Pol 35 §). Opetusta häiritsevälle, muuten koulun järjestystä rikkovalle tai vilpillisesti menetelleelle oppilaalle voidaan määrätä perusopetuslaissa säädetty kasvatuksellinen tai kurinpidollinen toimi. Oppilaita kohtaan voidaan käyttää vain perusopetuslaissa säädettyjä turvaamistoimenpiteitä. Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso.

Kiusaamisen vastainen toiminta Äänekosken kouluissa koostuu seuraavista osa-alueista:

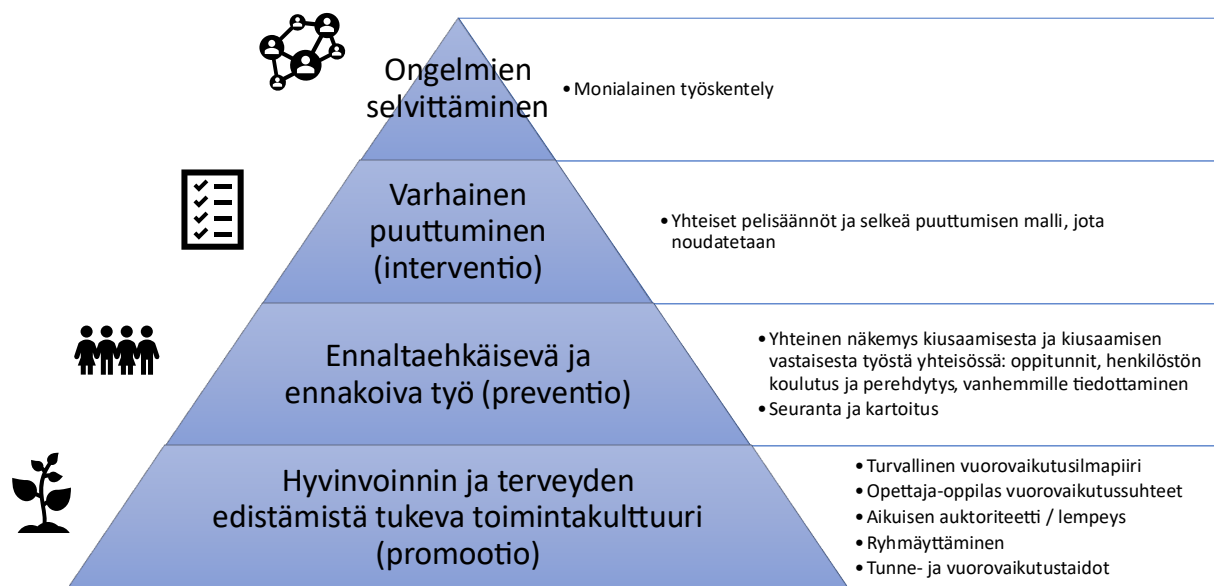
- Puututaan kaikkeen kiusaamiseen
- Hyvinvointiopetus suunnitelma ohjaa lapsia ja nuoria vuorovaikutuksen ja muiden elämäntaitojen kehittämisessä
- Positiivinen pedagogiikka ja jatkuva ryhmäytymisen tuki hyvinvointia edistämässä
- Laaditaan yhteiset säännöt varmistamaan, että kaikkia kohdellaan tasa-arvoisesti, yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti
- Kiusaamiseen puuttumisen mallin yhtenäistäminen
- Monitoimijainen yhteistyö kokoaa opiskeluhuollon, huoltajat ja koulun ulkopuoliset toimijat yhteen
- Oppilaalla on oikeus nimetä *turvallinen aikuinen*, joka toimii oppilaan apuna ja tukena pitkittyneissä tilanteissa

Väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa ja epäasialliseen käytökseen tulee puuttua systemaattisesti. Tämä sääntö koskee henkilöstöä, lapsia ja oppilaita sekä huoltajia. Henkilöstö puuttuu aina tietoonsa tulleeeseen tai näkemäänsä kiusaamiseen, häirintään, syrjintään tai väkivaltaan ja ottaa tilanteen vakavasti. Opettajalla tai rehtorilla on velvollisuus ilmoittaa huoltajalle epäilystä kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä ja väkivallasta oppimisympäristössä tai koulumatkalla (PoL 29 §). Huoltajia kannustetaan ottamaan yhteyttä koulun henkilöstöön, mikäli he saavat tietää koulussa tai koulumatkalla tapahtuvasta epäasiallisesta käytöksestä. Tilanteet selvitetään eri osapuolten kanssa sovittujen käytänteiden mukaisesti ja kirjataan.

Äänekoskella on käytössä yksikkökohtaisia ohjeita väkivaltatilanteissa toimimiseen (Toiminta väkivaltatilanteissa, Koulunmäen yhtenäiskoulun henkilökunnalle), joka käsittelee (1)

väkivaltatilanteessa toimimista, (2) toimintaa väkivaltatilanteen jälkeen oppilaan kanssa, (3) asian jälkikäsittelyn sekä (4) kirjaamiset ja seuraukset.

Lisäksi yhtenäiskoulussa on käytössä kahdeksanportainen malli ”Tuen ja puuttumisen portaat”. Siinä kuvatut puuttumisen ja tuen tavat ovat (1) Wilma-merkintä ja Wilma-merkintöjen seuranta, (2) opettajan puhuttelu ja yhteydenotto kotiin, (3) kasvatust keskustelu ja huoltajien kuuleminen (4) jälki-istunto ja kodin ja koulun yhteistyö, (5) rehtorin puhuttelu ja monitoimijainen palaveri, (6) koulupäivän epäminen ja siihen liittyvät tukitoimet, (7) kirjallinen varoitus ja siihen liittyvä yhteistyö ja seuranta, sekä (8) määräaikainen erottaminen ja siihen liittyvä jatkuva tuki.

Kuva. Kiusaamisen vastaisen työn rakentuminen on (1) maaperästä, eli toimintakulttuurista, huolehtimista; (2) yhteisön jaetun ymmärryksen rakentamista; (3) yhteisten pelisääntöjen ja selkeiden puuttumisen mallien sopimista; sekä tarvittaessa (4) vaativien kiusaamistilanteiden moniammatillista selvittämistä. (Mia Sainio, Jyväskylän yliopisto, alustus: Koulujen kiusaamisen vastainen työ. Keski-Suomen väkivaltatyön messuilla Agorassa 25.11.2025.)

Toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa

Äänekosken kaupungilla on ajantasaiset suunnitelmat erilaisiin kriiseihin sekä uhka- ja vaaratilanteisiin. Kaupungissa harjoitellaan usein erilaisia skenaarioita ja kriisitilanteita varten ja varaudutaan häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Keski-Suomessa tehdään tiivistä maakunnallista yhteistyötä eri organisaatioiden, kuten muiden kuntien, pelastuslaitoksen, hätäkeskuksen, poliisin, hyvinvointialueen, aluehallintoviraston, Puolustusvoimien ja ELY-keskuksen kesken.

Äänekosken kaupungilla sekä opetuksen ja kasvatuksen toimialalla on olemassa omat varautumissuunnitelmansa. Kriisitilanteissa ja poikkeusoloissa tilannetta johtaa asiasta vastaava viranomainen, joka useimmiten on pelastuslaitos tai poliisi.

Esiopetus

Tärkeimpiä toimenpiteitä vaaratilanteiden ehkäisemiseksi ovat ennakointi, varautuminen uhkaaviin tilanteisiin sekä riskien arviointi. Esiopetuksessa, perusopetuksessa sekä lukiossa on hyvä varautua kriiseihin, jotka aiheutuvat äkillisistä, odottamattomista ja epätavallisen voimakkaista tapahtumista.

Riskiarvioiden mukaan on jokaiseen yksikköön laadittu yksityiskohtainen sähköinen pelastussuunnitelma (mobiilisovellus) sekä toimintaohjeistukset erilaisiin uhka- ja vaaratilanteisiin. Suunnitelmassa on laadittu ohjeet vaaratilanteiden ehkäisyyn, tarvittaviin toimenpiteisiin sekä toteutettaviin järjestelyihin. Pelastussuunnitelmaa ja toimintaohjeistuksia päivitetään säännöllisesti ja aina tilanteiden muuttuessa. Lisäksi huolehditaan, että kaikki työntekijät on perehdytetty suunnitelman sisältöön ja käyttöön.

Poistumis- ja sisälle suojautumisharjoituksia järjestetään säännöllisesti. Yksiköissä järjestetään turvallisuuskävelyt koko henkilöstölle säännöllisesti ja uusille työntekijöille osana perehdytystä. Henkilöstöä koulutetaan, mm. ensiapu- ja alkusammutustaitoihin. Kaupunki järjestää tarpeen mukaan lääkekoulutuksia ja pistoslupia mm. diabeteksen ja allergioiden hoitoon. Henkilöstöllä on mahdollisuus saada koulutusta myös haastavien ja aggressiivisten asiakkaiden kohtaamiseen (MAPA-koulutus).

Henkilöstö kartoittaa vuosittain yksikön riskejä ja vaaroja (Riskien ja vaarojen arviointi) sekä niiden vähentämiseksi laaditaan toimintasuunnitelma. Varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen laaditaan parhaillaan retkisuunnitelmaa. Tietoturva- ja tietosuojauhkiin varaudutaan vuosittain järjestettävällä Navisec-testillä, jonka koko henkilöstö suorittaa. Turvallisuuskävelyt tulee huomioida korostetusti tavallisesta esiopetuksen arjesta poikkeavien tapahtumien, teemapäivien tai yksikön ulkopuolella annettavan opetuksen järjestelyissä.

Äänekosken varhaiskasvatukselle ja esiopetukselle on laadittu oma kriisisuunnitelma, joka on osa yksikön turvallisuussuunnitelmaa. Suunnitelmassa on kuvailtu kriisien ehkäisy toimenpiteitä varhaiskasvatuksessa, kerrottu kriiseihin liittyvistä vaiheista sekä annettu ohjeita kriisien tiedottamiseen liittyen. Lisäksi suunnitelmassa käsitellään ja annetaan ohjeistusta lasten kohtaamiseen kriisitilanteissa ja kriisien purkamiseen keskustelujen kautta

aikuisten kesken. Tarkemmat toimintaohjeet yksittäisiin kriisitilanteisiin on kuvattu ja ohjeistettu yksiköiden sähköisissä pelastussuunnitelmissa.

Yksiköille on nimetty oma turvallisuusorganisaatio, jonka tehtäviin kuuluu pelastus- ja turvallisuussuunnitelman arviointi, kehittäminen ja perehdyttäminen. Jokaisessa kriisitilanteessa kootaan varhaiskasvatusyksikössä oma kriisiryhmä, jonka yksikön johtaja kutsuu koolle ja johon kuuluu kriisin hoitamisen kannalta oleelliset henkilöt. Kriisien läpikäynti ja purkaminen henkilöstön kanssa on aina välttämätöntä ja tärkeää. Samalla suoritetaan pelastus- ja kriisisuunnitelmien toiminnan arviointia.

Arjen turvallisuudesta vastaa yksikössä työskentelevä päiväkodin johtaja, jolla on vastuu kriisitilanteesta. Hänen poissaollessaan vastuu siirtyy varajohtajalle. Mikäli kumpikaan ei ole paikalla, tilanteen hoitaa se henkilö, joka saa ensimmäisenä siitä tiedon. Tiedottamisesta yksikön sisällä vastaa yksikön johtaja tai johtajan poissa ollessa varajohtaja.

Kriisitilanteiden tiedottamisesta sisäisesti vastaa Äänekosken varhaiskasvatuksen kriisisuunnitelman ohjeiden mukaan varhaiskasvatusjohtaja sekä yksiköiden johtajat. Ulkoisesta tiedottamisesta vastaa kaupungin virallinen tiedottaja sekä vastuualueen ja/tai toimialan johtaja.

Perusopetus ja lukio

Jokaisella koululla on oma kriisisuunnitelmansa ja nimetty koulukohtainen kriisiryhmä. Koulussa kohdattavat kriisit voivat liittyä esimerkiksi väkivaltatilanteisiin, sairastumiseen tai kuolemaan, vakaviin onnettomuuksiin tai kriiseihin valtakunnan tai koko maailman tasolla.

Kriisejä ennaltaehkäistään suunnitelmallisesti kouluyhteisöissä esimerkiksi yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamisen kautta, koulun järjestyssääntöjen sisäistämällä ja noudattamisella, ryhmäytymällä ja toista kunnioittavalla käytöksellä. Myös kodin ja koulun välinen yhteistyö on tärkeä tekijä kriisien ehkäisyn kannalta.

Kriiseihin sekä uhka- ja vaaratilanteisiin varautumisen kannalta tärkeää on ajantasainen tieto ja suunnitelmallisuus. Opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa on nostettu esiin väkivallan ja kiusaamisen ennaltaehkäisy. Kouluissa on ajantasaiset turvakansiot sekä pelastussuunnitelmat, joihin henkilökunta on perehtynyt.

Kriisin sattuessa keskeisessä roolissa on oppilaitoskohtainen kriisiryhmä. Rehtori tai kuka tahansa nimetyn kriisiryhmän jäsenistä voi kutsua ryhmän kokoon ja toimintasuunnitelma laaditaan kriisiryhmässä. Rehtori johtaa prosessia ja on tiedottamisvastuussa. Jos rehtori on estynyt, vastuu delegoidaan hänen sijaiselleen. Kriisitilanteessa rehtori tekee tilannearvion ja antaa selkeät toimintaohjeet henkilöstölle ja oppilaille sekä pyrkii rauhoittamaan tilannetta. Hän vastaa siitä, että paikalle hälytetään välittömästi tarvittava apu. Rehtori ohjaa henkilöstöään toimimaan rauhallisesti oppilaiden turvana. Tilanteen rauhoituttua rehtori järjestää neuvottelun koulun henkilökunnan kesken.

Myös opiskeluhuollon henkilöstöllä on oma roolinsa kriisitilanteessa ja he ovat kriisiryhmän jäseniä. Erikseen sovitaan, millaista tukea koulussa voidaan tarjota ja kuinka enemmän tukea tarvitsevat oppilaat tai opiskelijat ohjataan ulkopuolisen tuen piiriin. Tarvittaessa

opiskeluhuollon henkilöstö tukee muuta henkilökuntaa ja erikseen sovitaan, mikä on opiskeluhuollon henkilöstön rooli yhteydenpidossa koteihin tai opiskelijoiden perheisiin kriisitilanteessa.

Perusopetuksessa harjoitellaan lukuvuoden aikana säännöllisesti ulospoistumista sekä sisälle suojautumista. Koulun kriisiryhmä harjoittelee toimintaansa erikseen sopivan tilaisuuden tullen ja pohtivat esimerkiksi ennakoon, kuinka toimia tietynlaisissa kriisi-, uhka- ja vaaratilanteissa.

Lukiossa on omat järjestyssäännöt, joiden tarkoituksena on varmistaa kaikille turvallinen ja viihtyisä oppimisympäristö. Järjestyssääntöjä sovelletaan kaikissa Äänekosken lukion järjestämissä tilaisuuksissa niin koulurakennuksessa kuin sen ulkopuolella. Lukiossa on myös oma toimintaohjeistuksensa kriisitilanteessa toimimiseen.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen, oppilaan ja opiskelijan kehitystä, terveyttä, oppimista ja hyvinvointia. Yksilökohtainen opiskeluhoolto kattaa lapselle, oppilaalle ja opiskelijalle tarjottavat neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista opiskeluhoiltoa.

Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon sisältyy lisäksi monialainen asiantuntijaryhmä, joka kutsutaan tapauskohtaisesti koolle lapsen, oppilaan tai opiskelijan asioissa, kun hänen huolta herättävän tilanteensa selvittämiseen ja hoitamiseen tarvitaan eri alojen asiantuntijoita. Näin toimitaan etenkin niissä tilanteissa, kun on tarve monialaiselle yhteistyölle opetushenkilöstön ja opiskeluhoiltopalvelujen henkilöstön kesken. Yksilökohtainen opiskeluhoolto on aina vapaaehtoista ja edellyttää suostumusta. Tärkeää on huomioida lapsen, oppilaan ja opiskelijan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet häntä koskevissa asioissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti.

Opiskeluhoiltopalvelut järjestetään ensisijaisesti oppilaan tai opiskelijan omassa koulussa tai oppilaitoksessa ja lapsella, oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus saada kuraattori- tai psykologipalveluita säädetyssä määräajassa. Palvelut tulee järjestää niin, että lapselle, oppilaalle ja opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun kuraattorin tai psykologin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä. Asian ollessa kiireellinen on keskustelu järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Kiireellisyyden arvioi kuraattori tai psykologi.

Terveydenhoitajan vastaanotolle oppilaan tai opiskelijan tulee tarvittaessa päästä myös ilman ajanvarausta. Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana saman päivän aikana yhteys opiskeluterveydenhuoltoon.

Lääkehoitosuunnitelma

Lääkehoitosuunnitelman tarkoituksena on:

- Yhtenäistää lääkehoitosuunnitelman vastuunjako ja toimintatapoja esiopetuksessa ja perusopetuksessa
- Varmistaa lääkehoidon turvallisuus varautumalla tilanteisiin suunnitelmallisesti edeten kaupungin tasolta toimipaikka- ja oppilaitoskohtaisesti aina lapsikohtaiseen/oppilaskohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan (lääkehoitosopimus) saakka
- Ohjata oppimaan vaaratilanteissa (poikkeama/ läheltä piti) ja kehittämään toimintaa opitun perusteella.

Lääkehoitosuunnitelma on laadunhallinnan ja omavalvonnan asiakirja, joka ohjaa lääkehoidon prosessia. Lääkehoitosuunnitelma on laadittava myös lukiossa, vaikka opiskelijat suurimmaksi osaksi kykenevät itse huolehtimaan koulupäivän aikaisesta lääkityksestä. Lääkehoitosuunnitelma on opiskeluhoilto-suunnitelman liitteenä (LIITE 1.)

Yhteistyö lasten ja nuorten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Lapsen ja nuoren oppimisen tukeminen

Oppimisen tuen lakimuutoksen myötä (1.8.2025 alkaen) esi- ja perusopetuksessa opetusta ja oppimisen tukea järjestetään ennaltaehkäisevästi ja ensisijaisesti ryhmämuotoisesti. Tuki suunnitellaan ja toteutetaan ryhmän tarpeiden mukaan tavoitteena tukea kaikkien oppilaiden oppimista ja hyvinvointia.

Ryhmässä järjestetyn tuen lisäksi lapsi voi saada varhaiskasvatuksessa lapsikohtaista tukea. Perusopetuksessa ryhmäkohtaisten tukimuotojen ollessa riittämättömiä, on oppilaassa oikeus saada oppilaskohtaista tukea. Nämä tukimuodot perustuvat lapsen tai oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin. Oppilaskohtaisen tuen tarve arvioidaan kattavasti oppilaan oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvän tiedon pohjalta. Arvioinnin tekevät opettajat, erityisopettajat ja tarvittaessa mahdolliset muut oppilaan kanssa työskentelevät asiantuntijat yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa.

Lapsen ja oppilaan asioissa moniammatillista ja monialaista yhteistyötä tehdään ensisijaisesti oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisten opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa. Lapsen tai oppilaan tuen tarpeen arvioinnin edellyttäessä monialaista osaamista, osallistuu tukitoimien riittävyyden arviointiin ja suunnitteluun tarvittaessa myös muut koolle kutsutut asiantuntijat.

Lukiokoulutuksessa opiskelija on oikeutettu saamaan oppimisen tukea opintojensa aikana. Oppimisen tuki on opiskelijan tarvitsemaa tukiopetusta, ohjausta ja tukea, jota hän tarvitsee lukion oppimäärän suorittamiseksi. Kyseisten tukitoimien toteutuksesta vastaa opetushenkilöstö yhteistyössä. Lukio-opiskelijalla on lisäksi oikeus erityisopetukseen, jos hän tarvitsee esimerkiksi oppimisvaikeuksien vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseen, eikä oppimisen tuki ole ollut riittävää.

Yhteistyö lasten, nuorten ja huoltajien kanssa

Suunnitelmallinen yhteistyö lasten, nuorten ja heidän huoltajiensa kanssa sekä tiedottaminen vahvistavat opiskeluhoitotuntemusta ja tukevat perheiden palveluihin hakeutumista. Huoltajia tiedotetaan Äänekoskella usealla eri tavalla, esimerkiksi käytössä olevien järjestelmien kautta, kaupungin verkkosivuilla, koulujen kotisivuilla ja vanhempainilloissa.

Yhteistyö opinpolun erilaisissa nivelvaiheissavaiheissa, esiopetuksesta perusopetukseen, viherkoulusta yhtenäiskouluun tai perusopetuksesta toiselle asteelle, korostuu. Yhteistyö tarkoittaa eri toimijoiden, kuten opettajien, opinto-ohjaajien, huoltajien ja opiskeluhoitohenkilöstön yhteistä työtä oppilaan tuen ja ohjauksen varmistamiseksi. Tiedon siirtäminen on läpinäkyvää ja oppilaalle ja huoltajalle annetaan aina mahdollisuus osallistua tiedonsiirtoon.

Oppivelvollisuuslain (2020) mukaan huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuuden. Tiivis, aktiivinen ja avoin yhteydenpito kodin ja koulun välillä helpottaa tuen keinojen löytymistä riittävän ajoissa mahdollisten huolien ilmaantuessa.

Yhteistyö muiden terveys- ja sosiaalipalvelujen kanssa

Lastenneuvola ja kouluterveydenhuolto

Esi- ja perusopetuksen nivelvaiheessa lastenneuvolan terveydenhoitaja on tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä muun opiskeluhuollon kanssa. Kouluterveydenhuollon rungon muodostavat koko ikäluokan kattavat terveystarkastukset, jotka toteutetaan laajoina 1., 5., ja 8.luokilla. Laajoihin terveystarkastuksiin sisältyy huoltajan luvalla opettajan antama arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa sekä hyödynnetään 5. ja 8.luokilla tehtyjä Move-mittaustuloksia. Laajoista terveystarkastuksista voidaan tarpeen mukaan koota yhteenveto, jossa on tietoa luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnista tai havaituista ilmiöistä. Terveysdenhoitaja / kouluterveydenhoitaja osallistuu tarvittaessa monialaisen ryhmän toimintaa lapsen / oppilaan asioissa.

Perheneuvola

Perheneuvola on alle 18-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen tarkoitettua palvelua. Perheneuvola tukee lapsiperheitä haasteellisissa elämäntilanteissa ja siellä tarjotaan tukea perheen vuorovaikutukseen sekä vanhemmuuteen ja parisuhteen haasteisiin. Perheneuvolassa on mahdollista auttaa lasta myös mielenterveysasioissa. Lasten ja nuorten tunne-elämän tuki sekä mielenterveys- ja päihdepalvelu järjestetään yläkouluikäisille ja sitä vanhemmille Äänekoskella pääsääntöisesti Nuorten mielenterveys- ja päihdetyön tiimissä (mtp). Alle 13-vuotiaille palveluita tarjoaa perheneuvola. Perheneuvolassa työskentelee moniammatillinen tiimi, joka tekee työparityötä perheen kanssa.

Nuorten mielenterveys- ja päihdetyön tiimit

Nuorten mielenterveys- ja päihdetyön tiimit (mtp-tiimit) palvelevat 13–22-vuotiaita keski-suomalaisia nuoria. Nuorten mtp-tiimeistä voit hakea apua mielenterveys- ja päihdeongelmiin matalalla kynnyksellä. Mtp-tiimiin ei tarvitse lähetettä. Tiimissä työskennellään moniammatillisesti, nuoren yksilöllisiä tarpeita, toiveita ja elämänhallintaa tukien. Mtp-tiimin työhön kuuluu myös tiivis verkostotyöskentely nuoren läheisverkoston kanssa. Jos nuoren mielenterveyden haasteet ovat vaikeita, nuori ohjataan erikoissairaanhoidon palveluihin.

Neuropsykiatriset palvelut

Keski-Suomen hyvinvointialue tuottaa neuropsykiatriset palvelut, joihin kuuluvat Nepsy-tiimin, nepsy-valmennuksen ja nepsy-konsultaatioryhmien toiminnat. Opiskeluhuollon työntekijät ohjeistavat perheitä ottamaan yhteyttä näihin toimijoihin ja tekevät läheteitä nepsy-valmennukseen. Perhekeskukset ovat mukana tarjoamassa tiloja ja tukea näille palveluille.

Lapsiperhepalvelut ja lastensuojelu

Keski-Suomen hyvinvointialue tuottaa sosiaalihuollon palvelut, joihin lapsiperhepalvelut ja lastensuojelu kuuluvat. Lapsiperheiden palveluiden tarkoituksena on tukea lapsiperheitä ja vanhemmuutta, edistää perheiden omaa toimintakykyä sekä edistää lapsen yksilöllistä kasvua ja myönteistä kehitystä. Lapsiperhepalvelut ovat sosiaalihuoltolain mukaista palvelua.

Lastensuojeluilmoituksen tai yhteydenoton jälkeen sosiaalitoimessa selvitetään perheen tilanne ja aloitetaan mahdollisesti palvelutarpeen arviointi etenkin uusille asiakkaille. Palvelutarpeen arvioinnin tavoitteena on yhdessä lapsen ja perheen sekä mahdollisesti muun verkoston kanssa selvittää lapsen ja perheen tuen tarvetta. Palvelutarpeen arvioinnin on kokonaisuudessaan valmistuttava kolmessa kuukaudessa vireille tulosta. Palvelutarpeen arvioinnin jälkeen palvelu voi jatkua sosiaalihuollon asiakkuudessa, asiakkuus voi alkaa lastensuojelussa tai asiakkuus voidaan päättää.

Sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa lasta ja perhettä voidaan tukea erilaisin palveluin, joiden tarvetta tarkastellaan säännöllisin määräajoin. Sosiaalihuoltolain mukaisten asiakkaiden vastuutyöntekijöinä voivat toimia joko sosiaaliohjaajat tai sosiaalityöntekijät.

Lastensuojelu

Lastensuojelun tavoitteena on turvata erityistä suojelua ja huolenpitoa tarvitsevien lasten ja nuorten oikeus turvalliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen. Ensisijainen vastuu lapsesta on vanhemmilla ja muilla huoltajilla, mutta viranomaisten tehtävänä on tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään.

Lastensuojelu koostuu lapsi- ja perhekohtaisesta lastensuojelusta sekä ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta. Ennalta ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan osana kunnan muita palveluita (esimerkiksi varhaiskasvatus, koulu, terveydenhuolto). Lastensuojelussa tavoitteellisen työn työvälineenä on asiakassuunnitelma, johon kirjataan työskentelyn tavoitteet. Lastensuojelu voidaan jakaa avohuoltoon, sijaishuoltoon ja jälkihuoltoon. Avohuollossa perheelle tarjotaan erilaisia avohuollon tukitoimia tukemaan lapsen ja perheen arkea. Avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisia. Viimesijaisena tukitoimena on huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen.

Lastensuojeluilmoitus

Ammattihenkilöt, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon, opetuksen ja koulutuksen järjestäjän, koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa olevat henkilöt, ovat velvollisia viipymättä tekemään lastensuojeluilmoituksen, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon tai huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttävät lastensuojelun tarpeen selvittämistä. (LsL 417/2007.)

Ammattihenkilöiden on tehtävä lastensuojeluilmoitus itse ja omalla nimellään. Ilmoitusvelvollisuutta ei ole mahdollista siirtää toiselle. Lastensuojeluilmoitus toivotaan tehtävän kirjallisesti, mieluiten sähköisesti. Ilmoitusvelvollisen on tehtävä ilmoitus myös poliisille, mikäli hän on saanut työtehtävissään tietää tietoja, joiden perusteella voidaan epäillä lapseen kohdistuvaa a) rikoslain 20 §:n seksuaalirikoksena rangaistavaksi määrättyä tekoa tai b) henkeen tai terveyteen kohdistuvaa rikosta, jos sen enimmäisrangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta. Ilmoitusvelvollisen on muistettava tehdä asiasta myös lastensuojeluilmoitus. Epäselvissä tilanteissa tai kiireellisissä lastensuojeluasioissa tulee olla yhteydessä sen kunnan lastensuojeluun, missä lapsi on kirjoilla.

Äänekoskella tulee olla yhteydessä lastensuojelun virka-aikaiseen päivystykseen p. 040 545 0526 tai 0400 115 651. Lastensuojelun puhelinajojen ulkopuolella, iltaisin, öisin ja viikonloppuisin soita sosiaalipäivystykseen p. 014 266 0149. Hätätilanteissa soitetaan 112.

Yhteistyö nuorisopalvelujen ja muiden yhteistyötahojen kanssa

Nuorisolain mukaan nuorisotyön tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta, vaikuttamis- ja harrastusmahdollisuuksia, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista. Nuorisotyö edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja on vahvasti ennaltaehkäisevää toimintaa. Mikäli nuorella ilmenee tuen tarvetta, niin ensisijainen tuen väylä ovat opiskeluhuollon palvelut.

Nuorisopalveluiden työntekijöitä on mukana koulujen opiskeluhuoltoryhmissä, opiskeluhuollon ohjausryhmässä, verkostotapaamisissa, palaverissa sekä vanhempainilloissa.

Koulun nuorisotyö järjestää yhteistyössä opetushenkilöstön kanssa muun muassa nivelvaihe- ja ryhmäytystunteja. Koululla järjestetään nuorisotyön toimesta nuorisotilanomaista toimintaa ja muuta välituntitoimintaa. Nuorisopalveluiden edustajat voivat olla mukana koulun tapahtumissa, tukioppilas- ja oppilaskuntatoiminnassa. Nuorisotyöntekijöiden asiakastyö tapahtuu tarpeen mukaan yksilö- tai ryhmätoimintana.

Koulunuorisotyötä ohjaa ohjausryhmä, johon kuuluu koulunuorisotyöntekijät eli yhteisöohjaajat, nuorisopalvelujen esihenkilö, koulujen esihenkilöitä sekä opetustoimen edustus. Tarve yhteistyölle voi tulla myös suoraan koulun henkilökunnalta (rehtori, opettajat, kuraattorit, terveydenhoitajat) tai suoraan oppilailta ja heidän huoltajiltaan.

Koulunuorisotyöntekijät koordinoivat kaikkea koululla tapahtuvaa nuorisotyötä. Työskentely on suunnitelmallista ja koulun henkilökunnan kanssa yhdessä mietittyä.

Koulunuorisotyöntekijät ja nuorisotyöntekijät toimivat pääsääntöisesti ala- ja yläkouluikäisten kanssa, etsivän nuorisotyöntekijät yli 15-vuotiaiden kanssa.

Nuorisopalveluiden tehtävä on suunnitella, kehittää ja tuottaa äänekoskelaisille nuorille palveluita ja toimintaa, jotka tukevat heidän kasvuaan, osallisuuttaan ja itsenäistymistään. Nuorisopalveluissa nuorisotyön asiantuntijat kohtaavat, ohjaavat ja tukevat nuorilähtöisesti alle 29-vuotiaita nuoria eri toimintaympäristöissä erilaisia nuorisotyön menetelmiä käyttäen.

Ankkuritoiminta

Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisessa yhteistyössä. Sen tavoitteena on puuttua varhaisessa vaiheessa nuoren tilanteeseen tarkoituksena edistää nuoren hyvinvointia ja ennaltaehkäistä rikoksia. Varhainen puuttuminen estää ja ehkäisee ongelmia kasautumasta. Ankkuritoiminnassa pyritään löytämään nuorelle tarkoituksenmukaista apua ja tukea. Ankkuritiimissä työskentelevät poliisin, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimen asiantuntijat tai heidän osaamisensa on varmistettu muulla tavoin tiimin käyttöön. Ankkuritiimin toiminta perustuu keskinäiseen arvostukseen, luottamukseen sekä yhteisesti sovittuihin toimintatapoihin. Ankkuritoiminnasta sovitaan paikallisesti toimintaan osallistuvien organisaatioiden kesken. Nuoren yksilöllisen tilanteen myötä ankkuritiimi tekee yhteistyötä esimerkiksi koulujen sekä harrastus- ja urheiluseurojen kanssa.

Äänekosken varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lääkehoitosuunnitelma

1. Johdanto

Äänekosken varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lääkehoitosuunnitelma perustuu hyvinvointialueen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lääkehoitosuunnitelmaan. Tätä lääkehoitosuunnitelmaa sovelletaan Äänekosken kaupungin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa sekä tarvittaessa muussa kaupungin järjestämässä lasten ja oppilaiden ohjatussa toiminnassa. Äänekosken kunnallisen varhaiskasvatuksen piirissä on n. 600 lasta. Perusopetuksen n. 1600 oppilasta.

Äänekosken kaupungin varhaiskasvatuksessa järjestetään toimintaa eri-ikäisille lapsille varhaiskasvatuslain ja kaupungin palvelurakenteen mukaisesti. Äänekosken kaupungin perusopetuksessa järjestetään perusopetusikäisille lapsille ja nuorille opetusta kaupungin kouluissa. Perusopetuksen yhteydessä voidaan järjestää myös aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä muuta koulupäivään liittyvää toimintaa. Lääkehoitosuunnitelmaa sovelletaan myös näissä toiminnoissa silloin, kun lapsen tai oppilaan lääkkeen antaminen edellyttää henkilöstön osallistumista lääkehoidon toteuttamiseen.

Lääkehoidon toteuttaminen perustuu aina lapsen tai oppilaan yksilölliseen tarpeeseen, lääkärin antamaan lääkemääräykseen sekä kirjallisesti sovittuun toimintatapaan. Huoltajien kanssa sovitaan lääkehoidon käytännön järjestelyistä, lääkkeen säilyttämisestä, antamisesta, seurannasta ja mahdollisesta poikkeavassa tilanteessa toimimisesta. Henkilöstön tulee saada riittävä perehdytys ja tarvittaessa koulutus tehtävään ennen lääkehoidon toteuttamista. Lääkehoito ei ole

varhaiskasvatuksessa eikä perusopetuksessa päivittäistä perustoimintaa, vaan sitä toteutetaan yksittäisen lapsen tai oppilaan tarpeen perusteella.

Lähtökohta on, että opetuksen ja kasvatuksen palveluissa lääkehoitoa voi toteuttaa vain lääkehoitokoulutukseen osallistunut sekä yksilökohtaisen perehdytyksen (huoltajalta ja/tai terveydenalan ammattilaiselta) saanut työntekijä. Yksittäisen työntekijän koulutukseen osallistumisesta huolehtii toimipaikan johtaja, joka kirjaa koulutukseen osallistuneet työntekijänsä toimipaikkakohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan. (LIITE 1).

Kouluterveydenhuolto on osa oppilas- ja opiskeluhuollon kokonaisuutta ja sen tehtävänä on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Kouluterveydenhuolto toimii yhteistyössä oppilaan, huoltajien, koulun henkilöstön, muun opiskeluhuollon sekä tarvittaessa muun terveydenhuollon kanssa. Kouluterveydenhuollon tehtäviin kuuluu muun muassa oppilaan terveyden ja kasvun seuranta ja edistäminen, terveysneuvonta sekä kouluyhteisön terveellisyyden ja turvallisuuden edistäminen.

Äänekosken kaupungin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lääkehoitosuunnitelman tavoitteena on varmistaa, että lapsen ja oppilaan tarvitsema lääkehoito toteutetaan turvallisesti, suunnitelmallisesti ja yhdenmukaisesti. Suunnitelman avulla selkeytetään eri toimijoiden vastuut ja varmistetaan yhteistyö huoltajien, varhaiskasvatuksen, koulun, kouluterveydenhuollon ja muun terveydenhuollon välillä.

2. Lääkehoidon, sairaanhoidollisten toimenpiteiden osaamisvaatimukset, osaamisen varmistaminen ja ylläpito

Varhaiskasvatuksessa lääkehoidon toteuttamisesta vastaavat pääasiassa varhaiskasvatuksen lastenhoitajat tai muut sovitut henkilöt. Perusopetuksessa lääkehoitoa toteuttavat pääasiassa koulunkäynninohjaajat tai muut sovitut henkilöt. Toimipaikoittain huolehditaan ja kirjataan se, että lääkehoitoa toteuttavat henkilöt ovat koulutettu ja/tai perehdytetty asianmukaisesti. Lääkehoidon toteuttamiseen osallistuminen on velvoittavaa lähihoitajan tai vastaava terveydenhuollon tutkinnon suorittaneilla. Muun tutkinnon suorittaneiden osallistuminen perustuu työntekijän henkilökohtaiseen suostumukseen. (varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, luokanopettaja, lastenohjaaja, perhepäivähoitaja, koulunkäynninohjaaja).

3. Varhaiskasvatus- ja perusopetusyksiköissä toteutettava lääkehoito, sopimukset ja toteumat

Lapsen/oppilaan lääkehoidosta vastaavat lasta hoitava lääkäri ja huoltajat. Lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti lapsen/oppilaan kotona. Poikkeustilanteissa lääkehoitoa voidaan toteuttaa huoltajien kanssa tehdyn sopimuksen mukaan sellaisilla lääkärin määräämillä lääkkeillä, jotka on määrätty jatkuvaan käyttöön ja joiden annosteluajaksi on määrätty lapsen varhaiskasvatuksessa/koulussa/iltapäivähoidossa oloaika (huom. vuorohoito). Lisäksi tarvittaessa annetaan sairauden vaatima kohtauslääkitys ennalta tehdyn sopimuksen mukaisesti. Annettava

lääkehoito on valtaosaltaan satunnaista ja/tai oireen mukaista lääkehoitoa. Lähtökohta on, että varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa toteutetaan vain lääkärin määräämää lääkehoitoa.

Perusopetuksessa lääkehoitoa voi toteuttaa myös oppilas itse riippuen iästä ja kehitystasosta. Näissä tilanteissa lääkehoidosta vastaavat huoltaja ja oppilas itse, eikä niistä tehdä lääkehoitosopimusta. Huoltajan on informoitava opettajaa/koulunkäynninohjaajaa oppilaan itsensä toteuttamasta lääkehoidosta esim. Wilman kautta. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa toteutettava lääkehoito jaetaan seuraavasti:

3.1 Lääkehoito hoito- /koulupäivän aikana

Lapsen /oppilaan lääkehoito toteutetaan pääsääntöisesti kotona. On kuitenkin tilanteita, joissa voi olla tarvetta lyhytaikaiseen/kuuriluonteiseen lääkehoitoon tai tilanteita, jolloin lapsi tarvitsee pysyvää tai tilapäistä lääkehoitoa myös hoitopäivän aikana.

Lyhytaikaisen kuuriluontoisen lääkehoidon (esim. akuutti tulehduslääkitys) toteuttamisessa huoltaja toimittaa lääkkeen annosteluohjeineen toimipaikkaan ja perehdyttää työntekijät lääkkeen antamiseen. Asiasta sovitaan huoltajan kanssa tehtävällä lääkehoitosopimuksella. (LIITE 2a ja c).

Lapsen pitkäaikaissairauksien peruslääkitys hoidetaan pääsääntöisesti kotona. Tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee pysyvää tai tilapäistä lääkehoitoa myös hoito-/koulupäivän aikana, lääkehoidosta sovitaan huoltajan kanssa lääkehoitosopimuksella (LIITE 2a ja c). Kouluterveydenhuolto auttaa ja konsultoi sopimuksen tekemisessä ja perehdytyksessä tarpeen mukaan. Toteutettu lääkehoito kirjataan sopimuksen kääntöpuolella olevalla ”Läkehoidon toteuttaminen” –sivulle. (LIITE 2b).

4. Henkilöstön vastuut, velvollisuudet ja työnjako

Lapsen lääkehoidosta vastaa lapsen/oppilaan huoltajat ja lapsen lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti kotona. Läkehoidon toteutumisen vastuuhenkilö on toimipaikan johtaja. Jos varhaiskasvatuspäivän /koulupäivän /iltapäivätoiminnan aikana annetaan lapselle/oppilaalle lääkettä, huoltaja toimittaa lääkkeen annosteluohjeineen alkuperäispakkauksessa, jolloin henkilökunta annostelee lääkkeen. Huoltajat voivat tuoda lääkkeen myös valmiiksi annosteltuna, joissa tulee olla lääkkeen nimi ja annosteluohje. Näissä tapauksissa lääkeannostelutapa kirjataan

lääkehoitosopimukseen.

Huom! Hätäensiavun antaminen hätätilanteessa (mm. epipenkynän käyttö) on jokaisen työntekijän velvollisuus riippumatta lääkehoidon osaamisestaan. Hätätilanteessa soitto 112 ja hätäkeskus antaa ohjeita tilanteeseen. Äänekosken opetuksen ja kasvatuksen henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti ensiavun antamiseen.

4.1 Vastuut ja työnjako

Vastuu Äänekosken kaupungin opetuksen ja kasvatuksen lääkehoitosuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä on opetus- ja kasvatusjohtajan asettamalla työryhmällä. Opetus- ja kasvatustoimen lääkehoitosuunnitelma säilytetään Äänekosken kaupungin Dynasty-asiakirjahallintaohjelmassa. Lapsi- / oppilaskohtaiset lääkehoitosuunnitelmat voidaan laatia ja säilyttää myös sähköisessä toiminnanohjausjärjestelmässä.

Kuvaus opetuksen ja kasvatuksen lääkehoidon toteuttamisen vastuista:

Lapsen / oppilaan huoltajat

- Vastaavat ja huolehtivat tiedon lapsensa lääkehoidon tarpeesta ja sen toteutuksesta
- Lääkehoidon seuranta ja sen päivittäminen on aina huoltajan vastuulla vuosittain ja aina tilanteen muuttuessa
- Huoltajilla on velvollisuus antaa riittävät tiedot lääkehoidon toteuttamiseen
- Huoltajan vastuulla on toimittaa uusi lääke vanhenemassa olevan lääkkeen tilalle, (esim. epipen) ja hävittää vanhat lääkkeet
- Huolehtivat lapsensa lääkehoidon perehdytyksestä ja/tai sen järjestämisestä
- Laativat yhdessä henkilökunnan kanssa lapsen lääkehoitosopimuksen ja hyväksyvät sen.

Opetus- ja kasvatusjohtaja

- Vastaa siitä, että varhaiskasvatuksella ja perusopetuksella on kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon organisaation lääkehoitosuunnitelman mukainen suunnitelma ja sitä toteutetaan ja noudatetaan

Opetus- ja kasvatusjohtajan asettama työryhmä

- Laatii ja päivittää Opetuksen ja kasvatuksen lääkehoitosuunnitelmaa
- Seuraa ja käsittelee poikkeamat lääkehoidossa

Toimipaikanjohtaja

- Huolehtii varhaiskasvatushenkilöstön ja perusopetuksen henkilöstön lääkehoitokoulutusten resurssoinnista
- Huolehtii, että toimipaikkakohtainen lääkehoitosuunnitelma laaditaan
- Huolehtii, että henkilökunta on saanut tarpeenmukaisen informaation, perehdytyksen ja mahdollisen lisäkoulutuksen lapsen lääkehoidon toteuttamiseksi
- Käsittelee toimipaikassa tapahtuneet lääkehoidon poikkeamat yhdessä työntekijän kanssa
- Nimeää tarpeen mukaan lääkehoidon vastaavan
- Hyväksyy lääkehoitosopimukset

Toimipaikan työntekijä

- Vastaa Äänekosken lääkehoitosuunnitelman toteutumisesta omassa toimipaikassa yhdessä huoltajan kanssa
- Huolehtii lapsen/oppilaan lääkehoitosuunnitelman tekemisestä ennen lääkehoidon aloittamista huoltajan kanssa
- Toteuttaa lääkehoitosopimusten mukaisen lääkehoidon
- Kirjaa antamansa lääkityksen ”Lääkehoitosuunnitelman toteuttaminen” -kaavakkeeseen
- Seuraa antamansa lääkehoidon vaikuttavuutta
- Reagoi lääkehoidossa tapahtuneeseen poikkeamaan ja ilmoittaa asian huoltajalle ja esihenkilölle.(LIITE 3 Vaaratilanteen raportointi)
- Vastaa lapsen lääkkeiden oikeasta ja turvallisesta säilyttämisestä.
- Vastaa siitä, että toimipaikan henkilökunta ja esihenkilö saa tiedon kohtauslääkettä tarvitsevasta lapsesta/oppilaasta, missä lääkkeitä säilytetään ja toimintaohjeen tilanteessa
- Huolehtii tarvittaessa retkille mukaan lapsen mahdollisen lääkityksen/ elvytyslääkkeet.
- Tiedottavat huoltajia ajoissa, mikäli lääke on vanhentumassa

Toimipaikan muut työntekijät, jotka eivät osallistu lääkehoidon toteuttamiseen

- On tietoinen lapsen lääkkeiden oikeasta ja turvallisesta säilyttämisestä.
- On tietoinen kohtauslääkkeitä tarvitsevasta lapsesta/oppilasta

- On tietoinen lääkehoidon vaikuttavuuden arvioinnista ja kertoo havaintonsa

Kouluterveydenhoitajat

- Auttavat tarpeen mukaan lääkehoitosuunnitelman tekemisessä
- Perehdyttävät työntekijöitä lääkehoidon toteuttamiseen tarpeen mukaan

5. Lääkehoidon vaikuttavuuden arviointi ja poikkeama lääkityksessä

Lääkkeen antajan tulee olla tietoinen lääkkeen vaikutuksista ja seurata lapsen reaktioita lääkettä annettaessa ja myöhemmin. Mikäli lääke ei vaikuta halutulla tavalla, siitä ilmoitetaan välittömästi lapsen huoltajille. Tarvittaessa otetaan yhteyttä lasta hoitavaan lääkäriin tai yleiseen hätänumeroon 112.

Lääkehoitoon liittyvästä virheestä tai poikkeamasta ilmoitetaan huoltajalle ja esihenkilölle. Ilmoituksen tekee poikkeaman havaitsija Vaaratilanteiden raportointi lomakkeella (LIITE 4). Ilmoitukset käsittelee esihenkilö. Virhe ja siihen johtaneet syyt arvioidaan ja käsitellään koko toimipaikassa.

6. Dokumentointi, arkistointi ja tiedonkulku

Varhaiskasvatus- ja perusopetuspalveluissa lääkehoidon dokumentointi toteutetaan seuraavilla asiakirjoilla:

- Lapsen/oppilaan lääkehoitosuunnitelma
 - Lääkehoidon toteuttaminen -lomake
- Toimipaikan lääkehoitosuunnitelma
 - Kirjaus tarvittaviin koulutuksiin osallistumisesta
- Vaaratilanteen raportointi

Kopio lääkehoitosopimuksesta annetaan tarvittaessa huoltajalle, hoitoa toteuttavaan ryhmään ja/tai kouluterveydenhoitajalle.

Vain ajantasainen versio lääkehoitosuunnitelmasta säilytetään sen aikaa, kuin suunnitelma on

voimassa. Tämän päätyttyä suunnitelma tulee hävittää tietoturvallisesti viiveettä.

Lääkehoitosuunnitelmaa ei esimerkiksi tule liittää varhaiskasvatussuunnitelmaan, joka taas arkistoidaan pysyvästi.

7. Lääkehuolto

Toimipaikassa lasten/oppilaiden lääkehoito tapahtuu vain huoltajien tuomilla, hoitavan lääkärin määräämillä lääkkeillä. Lääkkeet säilytetään pakkauksessa olevan ohjeen mukaan joko jääkaapissa (+2 - +8 astetta) tai lukollisessa kaapissa. Niille varataan oma paikka ja ne ovat selkeässä järjestyksessä sekaantumisten välttämiseksi. Tarpeettomat ja vanhentuneet lääkkeet palautetaan huoltajien hävitettäväksi. Erityistä huomiota kiinnitetään käytettyjen neulojen hävittämiseen asianmukaisella tavalla.

Toimipaikan omia omiin tarkoituksiin olevia lääkkeitä ovat Jodi-tabletit ja haavanhoitotarvikkeet. Perhepäivähoitajalla tulee olla kodissaan lukollinen kaappi, missä kaikki lääkkeet säilytetään.

8. Opiskelija lääkehoidon toteuttajana

Varhaiskasvatuksessa/perusopetuksessa opintoihinsa liittyvää harjoitteluaan suorittavat opiskelijat eivät osallistu eivätkä toteuta lääkehoitoa.

9. Toimipaikkakohtainen lääkehoitosuunnitelma

Äänekoskella on yhteinen lääkehoitosuunnitelma, joka tarkennetaan jokaisessa toimipaikassa vuosittain (LIITE 1). Toimipaikat täydentävät suunnitelmansa kirjaamalla siihen lääkehoitoa toteuttavat työntekijät ja kuvauksen toimipaikan lääkehuollosta. Suunnitelmassa kuvataan toimipaikan tapa huolehtia siitä, miten lääkehoidon toteuttaminen turvataan muuttuvissa tilanteissa, esim. työntekijöiden poissaolotilanteissa.

Liite 1. TOIMIPAIKKAKOHTAINEN LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA

Äänekosken kaupungin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lääkehoitosuunnitelman tavoitteena on varmistaa, että lapsen ja oppilaan tarvitsema lääkehoito toteutetaan turvallisesti, suunnitelmallisesti ja yhdenmukaisesti. Suunnitelman avulla selkeytetään eri toimijoiden vastuut ja varmistetaan yhteistyö huoltajien, varhaiskasvatuksen, koulun, kouluterveydenhuollon ja muun terveydenhuollon välillä.

Varhaiskasvatuksen / perusopetuksen toimipaikka	
Luvan saaja, työntekijän nimi	Ammattitutkinto:
Työntekijän varahenkilö poissaolotilanteissa	
Työntekijän oikeudet osallistua lääkehoitoon Rastitetaan ne lääkehoidon tavat, johon tämä lupa oikeuttaa	☐ Luonnollista tietä annosteltavat lääkkeet ☐ suun kautta tai suun limakalvolle ☐ silmään ☐ nenään ☐ korvaan ☐ inhaloiden keuhkoihin ☐ peräsuoleen ☐ iholle ☐ Insuliini tai muu ihonalaisena injektiona toteutettava lääkehoito ☐ Lihaksen sisäisesti annosteltava lääkehoito ☐ Pääasiassa keskushermostoon vaikuttavien (PKV) tai huumausainelääkkeiden lääkehoito ☐ Lääkehoidon toteuttaminen nenämaha- tai PEG-letkuun
Myönnän työntekijälle luvan osallistua lääkehoidon tehtäviin johtamassani yksikössä. Lapsi / oppilaskohtaisen lääkehoidon toteuttaminen vaatii lapsi / oppilaskohtaisen luvan, jonka myöntää huoltaja. Lupa kirjataan lapsen / oppilaan lääkehoitosopimukseen.	
Toimipaikan johtajan nimi ja allekirjoitus	Päivämäärä:

Lupa on voimassa ____ / ____ / 20__ saakka, jolloin työntekijän on osoitettava osaaminen uudelleen.	
Alkuperäisen luvan säilyttää työntekijä. Työnantaja säilyttää luvan kopion.	
Sekä työntekijän että työnantajan vastuulla on valvoa, että työntekijän asianmukaiset lääkehoidon luvat ovat voimassa hänen osallistuessaan lääkehoidon tehtäviin.	

Liite 2a LAPSEN / OPPILAAN LÄÄKEHOITOSOPIMUS

Tätä sopimus pohjaa käytetään, kun lapsella / oppilaalla on sairaus, jonka hoitaminen vaatii välttämätöntä lääkettä hoitopäivän aikana. Jokainen lääke kirjataan erillisenä lapsen / oppilaan lääkkeitä ja lääkkeitä-osiona. Lomakkeita laaditaan kaksi (2) kappaletta, joista kopio annetaan huoltajalle / huoltajille ja alkuperäinen säilytetään toimipaikassa.

Lapsen / oppilaan nimi	Syntymäaika
Huoltajan nimi/nimet ja puhelinnumero	
Toimipaikan tiedot	

Lapsen / oppilaan lääkkeitä ja lääkkeitä	
Lääkkeen käyttötarkoitus / lääkityksen syy:	
Lääkkeen nimi ja vahvuus:	
Lääkkeen annostusohje: (annos, antoaika, antotapa ja muut lääkkeen antoon liittyvät tiedot). Miten toimitaan, jos annostusohje muuttuu sopimuksen voimassaolon aikana:	
Lääkkeen vaikutuksen seurantaohjeet:	
Muuta huomiotavaa, esim. lääkkeen mahdolliset haittavaikutukset:	

Lääkkeen säilytysohje:	
Menettelytapa poikkeustilanteissa, esim. retkillä:	
Tilanteet, joissa huoltajaan otetaan aina yhteyttä:	

Lääkehoitosopimus on voimassa: ____ / ____ 20____ - ____ / ____ 20____

Liite 2b LAPSEN / OPPILAAN LÄÄKEHOIDON TOTEUTTAMINEN

Tälle lomakkeelle kirjataan lääkehoitosopimuksen mukaisesti varhaiskasvatus- tai koulupäivän aikana toteutunut lääkehoito. Lomaketta säilytetään yksikössä viiden (5) vuoden ajan tietoturvalisessa paikassa. Huoltajalla on oikeus tietää koulupäivän aikana toteutuneesta lääkehoidosta, ja kuka lääkehoitoa on toteuttanut. Tiedonkulun käytänteistä sovitaan oppilaan lääkehoitosopimusta laadittaessa.

Lapsen / oppilaan nimi	Syntymäaika
Huoltajan nimi/nimet ja puhelinnumero	
Yksikkö	

Pvm, Klo	Lääke ja vahvuus	Annos	Lääkkeen antaja/allekirjoitus	Huomioita*

*Syy lääkkeen annolle. PKV- tai huumausaineeksi luokitellun lääkkeen pakkaukseen jäljelle jäänyt lääkemäärä. Muu lääkkeenantoon liittyvä tarkenne.

Liite 2c LUPA LAPSI- / OPPILASKOHTAISEN LÄÄKEHOIDON LÄÄKEHOIDON TOTEUTTAMISEEN VARHAISKASVATUS- / KOULUPÄIVÄN AIKANA

Huoltaja ja/tai terveydenhuollon ammattihenkilö on perehdyttänyt seuraavat toimipaikan työntekijät lapsen / oppilaan lääkehoidon toteuttamiseen, ja varmistunut heidän osaamisestaan. Allekirjoituksellaan huoltaja ja/tai terveydenhuollon ammattihenkilö vahvistaa, että alle nimetyt työntekijät saavat toteuttaa lääkehoitoa huollettavalle tähän sopimukseen kirjattujen yksityiskohtien mukaisesti. Työntekijä on velvollinen noudattamaan tähän sopimukseen kirjattuja yksityiskohtia. Lääkehoitosopimusta laadittaessa on sovittu, millä keinoilla koulupäivän aikana tapahtuneesta lääkkeenannosta tiedotetaan huoltajaa.

LAPSEN / OPPILAAN LÄÄKEHOITOA SAAVAT TOTEUTTAA SEURAAVAT HENKILÖT:

Työntekijän nimi, ammattinimike	Työntekijän allekirjoitus

ALLEKIRJOITUKSET:

Lapsen / oppilaan huoltaja, nimi	Päivämäärä: Allekirjoitus:
Muu perehdyttäjä nimi ja ammattinimike	Päivämäärä:

	Allekirjoitus:
Toimipaikan johtaja, nimi	Päivämäärä: Allekirjoitus:

Tiedote: huoltajan rooli ja vastuu

- Kertoa heti varhaiskasvatuksen koulun alkaessa lapsen / oppilaan terveyteen liittyvistä seikoista, kuten kroonisista sairauksista, jotka voivat vaikuttaa hänen turvallisuuteensa varhaiskasvatus- / koulupäivän aikana.
- Kertoa kaikista muutoksista, jotka vaikuttavat lapsen / oppilaan turvallisuuteen, kuten voinnissa tai lääkeshoidossa tapahtuneet muutokset.
- Laatia yhteistyössä toimipaikan henkilökunnan kanssa lääkeshoitosisopimus, joka ohjaa lääkehoidon toteuttamista koulupäivän aikana.
- Perehdyttää henkilökuntaa lääkkeiden oikeaan säilyttämiseen, käyttöön ja annosteluun. Lääkehoidon vaativuustasosta riippuen, huoltaja voi perehdyttää yhden työntekijän lääkehoidon toteuttamiseen, ja antaa hänelle luvan perehdyttää muita työntekijöitä, jos sille on tarvetta.
- Myöntää lupa lapsi- / oppilaskohtaisen lääkehoidon toteuttamiseen.
- Konsultoida tarvittaessa muita ammattilaisia (esim. diabeteshoitaja, kuntoutusohjaaja), ja pyytää heitä osallistumaan lääkeshoitosisopimuksen laatimiseen sekä lääkehoidon toteuttamisen perehdyttämiseen.
- Toimittaa tarvittavat lääkkeet ja niiden annosteluun soveltuvat välineet säilytettäväksi toimipaikan tiloihin alkuperäispakkauksessa ja lapsen/oppilaan tunnistetiedoilla merkittynä.
- Huolehtia vanhentuneiden tai muutoin tarpeettomien lääkkeiden sekä lääkkeiden annostelussa tarvittavien välineiden toimittamisesta jätehuollon kuljetettavaksi tai hävitettäväksi paikalliseen apteekkiin.

Lääkeshoitosisopimuksen päättyessä tai lääkkeiden vanhentuessa jäljelle jääneet lääkkeet palautetaan huoltajalle.

Palautettujen lääkkeiden tiedot (vähintään lääkevalmisteen nimi, vahvuus ja jäljellä oleva määrä):

Lääkkeet vastaanottanut huoltaja, nimi	Päivämäärä:
--	-------------

	Allekirjoitus:
Lääkkeet luovuttanut työntekijä, nimi	Päivämäärä: Allekirjoitus:

Liite 3. VAARATILANTEEN RAPORTOINTI

Työntekijä laatii havaitsemastaan vaaratilanteesta raportin, joka toimitetaan vaaratilanteiden käsittelystä vastaavalle henkilölle (toimipaikan johtaja). Käsittelyssä ilmenneet asiat käydään läpi toimipaikan työntekijöiden kanssa, ja tavoitteena on estää vastaavanlaisen vaaratilanteen syntyminen jatkossa.

Lapsen / oppilaan lääkityksessä tapahtunut poikkeama ilmoitetaan välittömästi huoltajille.

Toimipaikan tiedot	
Tapahtuman päivämäärä	Lääkkeen nimi ja vahvuus

Tapahtuman tiedot:

Tapahtuman luonne:	- o läheltä piti - o tapahtui lapselle / oppilaalle, milloin ja kenen toimesta huoltajalle on ilmoitettu:	
Missä vaiheessa tapahtuma syntyi:	- o lääkehoitosopimuksen laatiminen - o yhteistyö huoltajan kanssa - o huoltajan antama perehdytys - o tiedon välittäminen (huoltajalta yksikköön tai yksiköstä huoltajalle) - o lääkkeiden tuominen yksikköön - o lääkkeiden poisvienti yksiköstä - o lääkkeiden säilyttäminen yksikössä - o lääkettä säilytetty väärässä paikassa - o lääkettä säilytetty väärässä lämpötilassa - o lääke vanhentunut	- o lääkkeen antaminen lapselle / oppilaalle - o väärä lapsi / oppilas - o väärä lääke - o väärä annos - o väärä antotapa - o väärä aika - o lääkehoidon kirjaaminen ja seuranta - o annettu lääkehoito kirjaamatta tai kirjattu virheellisesti - o puute lääkehoidon vaikutusten seurannassa - o Muu tapahtuma, mikä
Tapahtuman syyt:	- o Kiire, pula resursseista - o Puutteellinen perehdytys, puutteelliset tiedot lapsen/oppilaan lääkkeestä - o Huoltaja toimittanut väärän lääkkeen tai lääke jäänyt tuomatta	- o Lapsi / oppilas ei suostu ottamaan lääkettä - o Inhimillinen erehdys - o Väsymys - o Ympäristön aiheuttamat häiriöt - o Muu syy, mikä
Kuvaile tapahtumaa ja tapahtumaan johtaneita tekijöitä / olosuhteita mahdollisimman tarkasti:		

Miten tapahtuma vaikutti lapsen/oppilaan vointiin:
Mitkä tekijät myötävaikuttivat tapahtumaan:
Miten tilanne hoidettiin:
Ehdotus, miten toimintamallia voitaisiin muuttaa, jotta vastaavan kaltainen tilanne voidaan jatkossa ennaltaehkäistä:

Tiedot tapahtumasta on toimitettu vastuuhenkilölle / käsittelijälle:

pvm.	Allekirjoitus:
------	----------------

Käsittelyn

tiedot:

Käsittelijä: nimi ja tehtävä organisaatiossa:	Käsittelyn päivämäärä
---	-----------------------

Käsittelyn aikana ilmi tulleet asiat (esim. onko toimintatavasta ohje, toimittiinko ohjeen mukaisesti, onko ohjeessa puutteita)	
Toimenpiteet, joilla vastaavanlaisen tapahtuman syntyminen voidaan estää (esim. kuvaus toimintatavan muutoksesta):	
Millä tavalla toimenpiteiden toteutumista ja vaikutusta seurataan:	
Seurannan vastuuphenkilö:	
Onko katsottu tarpeelliseksi ilmoittaa tapahtumasta hyvinvointialueelle: Ei ☐ Kyllä ☐ , milloin ilmoitettu	

